

Valiukenas M.
6140 So. Tripp Ave.
Chicago, IL 60629

DIRKVA

SECOND CLASS USPS 157-590

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXIX DECEMBER - GRUODŽIO 1, 1994 Nr. 46

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRASTIS

Lietuvos nacionalinė
spaudos biblioteka

LIETUVOS KARIUOMENĖ - IŠTIKIMYBĖS TAUTAI SIMBOLIS

Dr. Valdas Adamkus

(Kalba pasakyta Clevelande 1994 m. lapkričio 19 d., minint Lietuvos kariuomenės įkūrimo 76-ąsias metines)

Nėra tautų, kurių išlikimą, laisvą gyvenimą per visą jų istorinį tęstinumą nesaugotų kariai. Kiekvienos tautos istorijos knyga yra užpildyta heroiskais aprašymais, kovomis už žmogaus ir tautų laisvę. Ir tai nėra moderniųjų amžių padarinys, karys ir kariuomenė yra tiek pat sena kaip ir žmonija.

Todėl nenuostabu, kad viena iš jėgos, stiprybės ir pagarbos išraiškų yra surišta su kariais – kariuomene, nes jina visais laikais užtikrindavo bendruomenės saugumą ir buvo laisvės garantas. Tačiau vienas faktas, ir tai istorijos bėgyje nekartą pasitaikė, kuris kariuomenės aureolę užtemdo, kai jina tampa įrankiu grobuoniškos užmačioms ir iš laisvės simbolio pasidaro pavergėju.

Tas yra taikintina Lietuvos atveju, kai ji tapo naujųjų laikų istorijoje savo kaimynų imperialistinių užmojų auka.

Mūsų tautos istorija yra spalvinga savųjų karių žygiais. Ši diena leidžia pažvelgti į kariuomenės ir karių vienetų reikšmę Lietuvos gyvenime.

Praskleidę mūsų istorijos

knygos lapus vien tik nuo 1918 metų, pro mūsų akis prabėga valstybės kūrimasis, įgalintas ryžtu savanorių, susibūrusių organizuojamoni kariuomenėn. Praslenka pro akis eilė vardų ir pavardžių turėjusių įtaką tos kariuomenės kūrimui, kaip prof. Aug. Voldemaras, Mykolas Slezevičius; jos vadai nuo gen. Silvestro Žukausko iki gen. Stasio Raštikio; nuo pirmųjų aukų Povilo Lukšio, Ant. Juozapavičiaus – iki nežinomojo kario. Nulinksta galva prieš juos visus – jie padėjo pagrindus jaunai moderniųjų laikų Lietuvai.

Ypatingai šiame laikotarpy reikia išryškinti Lietuvos savanorius kūrėjus. Aš galvoju, kad antro tokio fenomeno tautų gyvenime nesurasime. Žvilgtelėkime tik į faktus: 120 metų rusų okupacijos, kurios metu tautinis sąmoningumas vos rusena vargingose kaimo gritelėse, visas kraštas paverstas tolima provincija, kur nėra ir negalima tikėtis aukštesnio lygio kultūrinio ar akademinio gyvenimo; sąmoningas rusinimas ir, galų gale, visiškas

(Nukelta į 6 psl.)

Pūnios piliakalnis yra Nemuno ir Pūnelės santakoje; dešinėje Nemunas, kairėje didelis, 2650 ha šilas. Pūnios piliakalnį rašytojai yra panaudoję kaip legendinės Pilėnų pilies vietovę. Pokario metais Pūnios šile veikė didžiuliai Dzukijos partizanų junginiai.
Nuotr. iš *Lietuvių Dienos*

MAŽOJI LIETUVA NETURI BŪTI PAMIRŠTA

Šiandien niekas nesistebi, kad kalbame lietuviškai. Tai valstybinę nepriklausomybę vėl atkūrusios šalies kalba. Tačiau juk galėjo atsitikti ir kitaip. Jeigu ne pirmosios lietuviškos knygos, žurnalai ir laikraščiai Mažonoje Lietuvoje, jeigu čia, abiejose Nemuno pusėse, Klaipėdoje, Priekulėje, Šilutėje, Bitėnuose, Tilžėje, Ragainėje, Karaliaučiuje, niūriaisiais carinės priespaudos metais, kai buvo draudžiama spauda lotyniškais raidėmis, nebūtų pasirodę be galo svarbūs tautinę sąmonę žadinantys leidiniai, vėliau nulėmę ir Lietuvos valstybingumo atkūrimą. Keturi šimtai metų šiame krašte formavosi ir gyvavo neįkainojamos vertės lietuvių raštinės ir visos kultūros lobynas. Tokiu būdu Mažoji Lietuva nuo amžių glaudžiai susijusi su visa mūsų kultūra, istorija ir etnine savastimi. Tai tos pačios baltiškos žemės. Tai įtikinamai

liudija ir lietuviški vietovardžiai bei vandenvardžiai, ir palyginti neseniai čia gyvenę tūkstančiai lietuviškai kalbėjusių žmonių. Jų tautinio identiteto dar nebuvo spėję sunaikinti vokiečių kolonistai, plėsdami aktyvią germanizavimo politiką, įgijusią ypač brutalias formas hitlerizmo vešėjimo laikais.

Tačiau pats liūdniausias likimas ištiko Mažąją Lietuvą Antrojo pasaulinio karo pabaigoje, įžengus į ją raudonajai armijai. Kraštas ir jo gyventojai buvo tiesiog nušluoti! Taip pat neturime pamiršti, kad Vokietijos valdyta Rytų Prūsijos administracinė sritis pagal Potsdamo konferencijos susitarimą tik laikinai buvo palikta Maskvos valdžioje. Deja, Kremlius sutarties nepaisė ir neteisėtai inkorporavo visą sritį Karaliaučiaus kraštą – į Rusiją, kuri ėmėsi intensyvaus kolonizavimo ir militarizavimo, nusikalstamai naikinda-

ma savitą krašto kultūrą, visiškai ignoruodama čia gyvenusių tautų, tarp jų ir lietuvių, pagrindines teises. Jos tenai trypiamos iki šiol. Sunaikintas paminklas Herkui Mantui.

Mes negalime likti abejingi Mažosios Lietuvos likimui, pagrįstiems, ilgametės istorijos sąlygotiems savo interesams ir tai nuolatinei grėsmei, kuri akivaizdi dėl toliau tęsiamos Karaliaučiaus krašto militarizavimo ir bandymo jį laikyti natūraliu Rusijos karo grobiu. Šitoks abejingumas būtų visais požiūriais nedovanotinas. Mes nusikalstume istorijai, tiesai ir teisingumui, neatliktume būtiniausios savo pareigos, lengvabūdiškai nusigręžę nuo Mažosios Lietuvos, nesuvokdami didelės jos reikšmės dabarčiai ir ateičiai. Ir vis dėlto su apgailėstavimu ir nerimu esame priversti konstatuoti, kad nei Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija, nei Seimas, nei Ministrų Taryba neskyrė reikiamo dėmesio šiai be galo svarbiai problemai, tarsi jos apskritai

nė nebūtų... Iš tikrųjų Karaliaučiaus krašto problemos sureguliuojimo ilgiau nebegalima atidėlioti, ji turi atsistoti svarbiausių tarptautinių forumų darbotvarkėje ir susilaukti rimčiausio svarstymo, kad būtų surastas optimalus, Lietuvos interesus atitinkantis jos sprendimo variantas. Dėl to atėjo laikas nedelsiant tam rengtis, pateikiant konkrečius ir konstruktyvius pasiūlymus dėl būsimos krašto statuso. Kitas itin aktualus, netgi ypatingos svarbos uždavinys – krašto demilitarizavimas ir dekolonizavimas. Nė vienas doras žmogus negali sutikti, kad Maskvos valdoma Mažosios Lietuvos dalis būtų paversta Rusijos kariniu placdarmu, nes tai jokiais atžvilgiais nepateisinama ir nepriimtina nei Lietuvai, nei kitoms kaimyninėms šalims. Tuo privalo susirūpinti ir įtakingiausios Vakarų Europos valstybės tvirtesnės taikos ir padėties šiame regione normalizavimo labui. Tik tokiu būdu įmanoma užtikrinti nuolatinę taiką visoje Europoje. Negalima teigti, kad

nesama susidomėjimo tolesniu krašto likimu. Juo ypač domimasi Vokietijoje. Ir mums, be abejo, suprantami kitų tautų interesai. Užtat keista ir nedovanotina, kad tas dėmesys gana menkas lietuvių valdžios ir inteligentijos sluoksniuose, o daugelio inteligentų sąmonėje Mažoji Lietuva iš viso nebeegzistuoja, – taip ji dingsta iš mūsų istorinės atminties.

Remdamiesi išdėstytais nuostatomis ir savo pilietine pareiga, mes primygtinai raginame mūsų valdžios institucijas ir visą susipratusią visuomenę atsigręžti į Mažąją Lietuvą, – jos niekada nevalia išsižadėti ir pamiršti. Mūsų brolių prūsų ir lietuvininkų balsas, ataidintis iš šio krašto ir amžių glūdumos, mums įsakmiai tai primena!

Romualdas Lankauskas,
Lietuvių PEN centras
Zigmas Zinkevičius,
akademikas, VU profesorius
Vytautas Mažiulis,
akademikas, VU profesorius
Domas Kaunas,
Vilniaus universiteto profesorius
Dr. Vacys Bagdonavičius,
Filosofijos, sociologijos ir
teisės instituto direktorius

Girdėta iš Vilniaus

• **PASIŪLYTA RESPUBLIKOS GENERALINIO PROKURORO KANDIDATŪRA.** Šiandien Seimo vakariniame posėdyje Respublikos Prezidentas Algirdas Brazauskas pateiks Seimui kandidatą į Generalinio prokuroro postą. Prezidento dekretas dėl jo skyrimo iki vakar dienos vakaro dar nebuvo išplatintas. Tačiau pavakaryje vykusiame LDDP frakcijos susirinkime Algirdas Brazauskas visgi oficialiai jį pristatė.

Algirdas Brazauskas siūlo į šias pareigas netgi teisininkų visuomenėje mažai žinomą Vidaus reikalų ministerijos tardymo valdybos viršininką Justiną Vasiliauską. Tačiau siaurame specialistų rate apie jį atsiliepiama kaip apie labai kvalifikuotą tardytoją.

Respublikos Generaliniu prokuroru nuo pirmųjų nepriklausomybės atkūrimo dienų 1990 metų kovo mėnesį dirbo Artūras Paulauskas. Užvakar televizijos laidoje Artūras Paulauskas, patvirtinęs, kad jam nepasiūlyta ši pareigybė, atrodė gerokai sutrikęs ir nenorėjo paaiškinti priežasčių.

Parlamento užkulisiuose manoma, kad jo kandidatūrą blokavo LDDP frakcija. Artūrai Paulauskui, be kita ko, priekaištauta, kad jis sankcionavo bylą dėl Algio Klimaičio, Vokietijos verslininko, rėmusio LDDP, teisinio persekiojimo. Yra žinių, kad Artūras Paulauskas pasirašė orderį 1991 metų vasarą padaryti krata Seimo nario Algirdo Brazausko namuose. Labai patikimi šaltiniai teigia, kad Prezidentas Algirdas Brazauskas į tai nekreipia dėmesio.

Nuo kitų metų pradžios Generalinė prokuratūra, kaip ir kitos aukščiausiosios teisėsaugos institucijos, reorganizuojama. Ji bus Teisingumo ministerijos sudėtyje. Jų vadovais Respublikos Prezidentas teikia Seimui skirti naujus asmenis.

• **PADIDINTAS ATLYGINIMAS RESPUBLIKOS PREZIDENTUI.** Seimas padarė pataisą Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymo straipsnyje, reguliuojančiame Prezidento atlyginimą. Pataisa nustatyta, kad nuo šiol Prezidento darbo užmokestis yra 12 vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių dydžio. Statistikos departamento duomenimis, rugsėji vidutinis mėnesinis darbo užmokestis Lietuvoje buvo 369 litai.

1993 metais priimtame Lietuvos Respublikos Prezidento įstatyme Respublikos Prezidentui buvo nustatytas 25 minimalių gyvenimo lygių dydžio darbo užmokestis. Pagal jį Prezidentas gaudavo mažesnę atlyginimą, negu Seimo nariai. Dabar oficialus minimalus gyvenimo lygis yra 56 litai.

Nuo gruodžio pradžios Algirdas Brazauskas gaus maždaug 4,5 tūkstančio litų mėnesinį atlyginimą (apie 1.100 JAV dolerių).

• **LIETUVA RENGIA SI PRISIJUNGTI PRIE GATT.** Lietuva rengiasi prisijungti prie Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos (GATT).

Lietuvos prisijungimo prie GATT programa buvo sudaryta šių metų pradžioje. Šalyje įkurta vyriausybinių darbo grupė, kuriai pavesta rengti būtinus dokumentus, atlikti parengiamuosius darbus pagal patvirtintą programą.

Pasak Užsienio reikalų ministerijos atsakingo pareigūno Romo Švedo, neseniai žengtas vienas svarbiausių žingsnių – Lietuva GATT Sekretariatui nusiuntė vieną iš pagrindinių dokumentų, pateikiamų prisijungiant prie GATT – Vyriausybės patvirtintą Lietuvos užsienio prekybos memorandumą.

Šiomis dienomis įvykdytas dar vienas Lietuvos prisijungimo prie GATT programos punktas – Vyriausybė sudarė Lietuvos prisijungimo prie GATT derybų dėl muitų tarifų nuolaidų grupę, kuriai vadovauti paskirta URM Ekonominių ryšių departamento direktorė Dalia Grybauskaitė. Ji taip pat yra ir vyriausybės darbo grupės vadovė.

Dabar Lietuva jau turi GATT stebėtojos statusą, kuris jai buvo suteiktas per 1992 metų rugsėjo 29-30 dienomis vykusį GATT Tarybos posėdį.

Ekspertų nuomone, narystė GATT palengvintų investavimą į Lietuvą, nes didelėms užsienio investicijoms reikia liberalinio užsienio prekybos aplinkos, kurią ši narystė sukuria.

Lietuvai svarbu ir tai, kad GATT labiau garantuotų lygiais santykius su Rusija ir kitomis NVS šalimis, negu dvišaliai susitarimai.

LIETUVOJE LANKĖSI DANIJOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTRAS. "Siekiančios į Europos Sąjungą įstoti šalys turėtų suprasti, kad jos tai padaryti galės tik tinkamai pasiruošusios". Sakė antradienį surengtoje spaudos konferencijoje Lietuvoje viešintis Danijos užsienio reikalų ministras Niels Helveg Petersen.

Ministras sakė nemąs, jog Lietuvos ir Rusijos tarpusavio problemos, išskylančios dėl Karaliaučiaus srities, galėtų pakenkti Lietuvai stojant į tarptautines organizacijas. N.H. Petersen taip pat pareiškė, kad programos "Partnerystė taikos labui" dalyviai turi perspektyvą įstoti į NATO, tačiau tai bus ne pačiu artimiausiu metu, o tik įtvirtinus bendradarbiavimą saugumo srityje. Šis požiūris atitinka ir Danijos poziciją.

Spaudos konferencijoje dalyvavęs Lietuvos užsienio reikalų ministras Povilas Gylys pabrėžė, kad NATO generalinis sekretorius Willy Claes savo kalboje minėjo galimybę plėsti NATO. "Bet svarbu išvengti situacijos, kai kontinentas bus padalintas į dvi ar daugiau konfliktuojančias grupes, o jeigu to padaryti nepasiseks, prasidės šaltasis karas", teigė P. Gylys.

Ieško prezidento

Daug Amerikos balsuotojų demokratų gailisi, kad jie nebalsavo lapkričio 8 dienos rinkimuose ir atidavė respublikonų partijai daugumą Senate, Atstovų Rūmuose ir valstijų Gubernatorių suvažiavimuose. Respublikonų partijai darbar bereikia užimti Baltuosius Rūmus. Nors Prezidento rinkimai įvyks tik 1996 metais, respublikonų partijos aktyvistai jau dairiasi, kas būtų geriausias kandidatas. Kandidatų stiprumas matuojamas keleriopu masteliu. Rinkimų mechanikoje pirmas kandidato uždavinys laimėti delegatus į partijos konvenciją. Kandidatas turi laimėti ne tik delegatų simpatijas, bet turi sugebėti patraukti turtingų aukotojų paramą, kad jie atidarytų savo pinigines. Pagaliau kandida-

Iš visur apie viską

Rašo Algirdas Pužauskas

tas, besiruošiąs pirminiams balsavimams, turi būti ir neblogas kalbėtojas, žinomas ne tik savo partiečių tarpe, bet apskritai, visų balsuotojų, net politinių priešų tarpe. Tik tada jis konvencijoje bus nominuotas ir taps kandidatu.

Politiniai stebėtojai domisi, kuris respublikonas šiais metais daugiau važinėjo priešrinkiminėje kampanijoje po visą Ameriką. Tos kelionės buvo padėti kitiems partijos kandidatams laimėti rinkimus. Tuo pačiu laimėtojai jaučiasi skolingi tiems padėjėjams už pasakytas kalbas, už visą triušą.

Idomu, kad partijos aktyvistai geriausiu kandidatu į

prezidento vietą šiuo metu laiko juodą atsargos generolą, buvusį kariuomenės štabo viršininką Colin Powell, nors tikrai nežino, ar jis save laiko respublikonu. Tarp plačiau žinomesnių respublikonų kandidatų laikomas ir Senato daugumos vadas sen. Bob Dole. Jo pareigos Senate labai apsunkintų jo rinkiminę kampaniją, jei jis ir sutiktų kandidatuoti. Be to, Washingtonė plačiai kalbama, kad jis serga vėžiu. Kandidatų tarpe minimas senatorius iš Texas Phil Gramm. Jis vadovavo Senato respublikonų partijos rinkimų komitetui, kampanijos metu aplankė 42 valstijas, užsitarnavo partijos dėkingumą už gerai organizuotą veiklą. Jam netrūksta lėšų, tačiau, nors sen. Gramm turi doktoratą, jis yra prastas oratorius, mažai žinomas platesnei amerikiečių visuomenei.

Buvęs gynybos sekretorius Dick Cheney per pusantrų metų prieš rinkimus apvažinėjo 46 valstijas. Buvęs Tennessee gubernatorius Lamar Alexander aplankė rinkimų reikalais 32 valstijas, buvęs butų sekretorius Jack Kemp važinėjo po 36 valstijas. Jis irgi laikomas neblogo partijos kandidatu prezidento vietai. Negalima visiškai atmesti buvusio viceprezidento Dan Quayle, kurį palaiko dešiniųjų religinių grupuočių aktyvistai, o taip pat ir žurnalisto Buchanan. Pačius respublikonus nustebino Kalifornijos gubernatorius Pete Wilson. Jis buvo gerokai atsilikęs viešosios opinijos tyrinėjimuose nuo demokratų kandidatės K. Brown, vienok, rinkimus laimėjo. Jis irgi yra savo rėmėjų skatinamas kandidatuoti į prezidento vietą.

Respublikonams besidžiaugiant laimėjimais, demokratų partijos vadai vis dar tikisi, kad prezidentas Clintonas sugebės atlaikyti spaudimą iš naujo respublikonų vadovaujamo Kongreso. Tam reikės politinio lankstumo, reikės kompromisų, sugebėjimo derėtis. Prez. Clintonas nebus pirmas prezidentas, kuriam tekę dirbti bendrai su opozicijos vadovaujamu kongresu.

TRUMPAI

• Tadžikistane lapkričio 6 d. prezidento rinkimus laimėjo senojo režimo vadas Imamali Rakhmonov. Kaip ir anksčiau, senais gerais sovietiniais laikais rinkimuose dalyvavo 95 nuoš. Už Rakhmonovą balsavo 60 nuoš.

(Nukelta į 9 psl.)

• LIETUVOS ŪKIO RAIDOS PROGNOZĖ.

Lietuvos Vyriausybė pritarė Ekonomikos ministerijos drauge su kitomis ministerijomis, departamentais, institucijomis parengtai 1995-1997 metų šalies ūkio raidos prognozei. Šiame dokumente prognozuojamas infliacijos lygis, nacionalinio biudžeto pajamos, bendras vidinis produktas, kiti makroekonomikos rodikliai.

Prognozuojama, kad šiemet bendrasis vidinis produktas bus 6,9 procento mažesnis, negu pernai, 1995 metais jis turėtų išaugti 5, o 1996-1997 metais – 4,2 procento. Pagal raidos prognozę infliacija šiemet bus 45 procentai. 1995 metais ji sudarys 25 procentus, o 1997 metais sumažės iki 15 procentų. Realusis darbo užmokestis kitamet išaugs 5 procentais, o 1996-1997 metais turėtų augti po 4,2 procento.

• **J. BASANAČIAUS PREMIJA – IŠEIVIJOS MOKSLININKUI.** Šių metų valstybinė Jono Basanavičiaus premija už etninės kultūros puoselėjimą paskirta išeivijos etnologui, folkloristui Jonui Baliui. Pagal tradiciją, šios premijos laureato pavardė viešai paskelbiama lapkričio 23-ąją – per tautos patriarcho Jono Basanavičiaus gimtadienį.

Valstybinę Jono Basanavičiaus premiją skiria šalies Premjeras Tautos namų tarybos bei Etninės kultūros globos draugijos teikimu. Šis apdovanojimas, kaip ir Nacionalinės premijos, laureatui įteikiamas vasario 16-ąją – Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo dieną.

Šiemet Jono Basanavičiaus premija paskirta trečiąją kartą. Pirmąją jos laureate yra tapusi liaudies dainų atlikėja Veronika Povilionienė, pernai premija paskirta grupei kraštotyros monografijų autorių.

• **VISUOTINIS LIETUVOS GYVENTOJŲ SURAŠYMAS VYKS 1999 METAIS.** Vyriausybė pritarė Statistikos departamento pasiūlymui ruošti visuotiniam Lietuvos Respublikos gyventojų surašymui ir jį atlikti 1999 metais.

Paskutinį kartą Lietuvos gyventojai buvo surašomi 1989 metais pagal tuometinio SSKP Politinio biuro nutarimą. Tada užfiksuoti tokie duomenys:

1889 metais Lietuvoje gyveno 3.690.000 žmonių Dešimt metų prieš tai jų buvo 3.398.000.

1970m.pradžioje Lietuvos gyventojų skaičius buvo 3.128.000.

Nuo 1992 metų statistika fiksuoja gyventojų skaičiaus dar didesnę mažėjimą. Tai, pasak statistikų, sąlygoja ne tik rusų bei kitų slavų tautybės žmonių migracija į savo istorines žemes, bet ir katastrofiškai mažėjantis gimstamumas Lietuvoje.

• **ŽURNALISTO VITO LINGIO ŽUDIKŲ BYLA, KO GEORO, BUS DAR KARTĄ SVARSTOMA AUKŠČIAUSIAJAME TEISME.** Naujasis Lietuvos aukščiausiasis Teismas, pradėsiantis darbą nuo 1995 metų sausio 1 dienos, turės peržiūrėti žurnalisto Vito Lingio žudikų bylą. Pagal naująją Lietuvos teisėtvarkos įstatymų paketą, Aukščiausiasis Teismas priežiūros tvarka peržiūrės bylas, kuriose yra mirties nuosprendis ir kuris iki 1995 metų sausio 1 dienos nebus įvykdytas.

Kaip žinoma, lapkričio 11 dieną Aukščiausiasis Teismas paskelbė mirties nuosprendį vieno iš "Respublikos" laikraščio leidėjų ir antimafijinių straipsnių autoriaus Vito Lingio nužudymo organizatoriui Borisui Dekanidzei. Tiesioginis šio nusikaltimo vykdytojas Igoris Achremovas pasmerktas kalėti iki gyvos galvos.

Aukščiausiojo Teismo sprendimai kasacine tvarka neskundžiami. Malonę gali suteikti tiktai Respublikos Prezidentas.

Teisininkų nuomone, naujasis Aukščiausiasis Teismas nuosprendžio nepakeis.

(B.B.) -OOO- ELTA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVATEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: DR. ANICETAS BUNDONIS

DIRVA (USPS 157580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-1091

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. • Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents. Air mail overseas \$100.00 yr.

Prenumerata metams \$30.00, pusei metų \$17.00 • Oro paštu į užsienį metams \$100.00 pusei metų \$55.00 • Atskiro numerio kaina 65 centai • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtina išreikšti redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai gražinami tik autoriams prašant – Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

TILŽĖS AKTAS

Nepaprastos drąsos proveržis

Juozas Žygas

Tas aktas, turbūt istorijoje sau lygaus antrininko neturi! Dabartinėje Lietuvoje visos klaidos: korupcija, vagystės, valstybinio turto eikvojimai, nuolaidžiavimai kitakalbams ir nesugebėjimas net duonos užsiauginti, yra bandoma 50-ties metų okupacine skraiste uždengti. Manau, visi matome ir pastebime, kad po 50-ties metų su tėvynainiais, lietuviškai susikalbėti nebegalime. Taip pat skaitant Lietuvoje leidžiamą lietuvišką spaudą, be žodinių pagalbos neįmanoma apseiti. Tuo tarpu Mažosios Lietuvos lietuviai, beveik 700 metų savo aistišką — lietuvišką sąmonę išlaikė. Tik palyginimui, pažvelkime į du gana panašius atvejus. Prasidėjus atgimimo bangai, dabartinis Lietuvos prezidentas, gana nepalankiai į tai žiūrėjo: "Į savarankišką Lietuvos valstybės idėją aš žiūriu neigiamai. Aš manau, kad tai ne-realu". (A. Brazauskas interviu – "Argumentai ir faktai" (rusų kalba) 1989, Nr. 47).

Jeigu jau Brazauskui buvo "tai nerealu", ką jis ir į jį panašūs būtų pasakę 1918 m.? Tačiau tie, kurie 1918 m. lapkričio mėn. 30 d. pasirašė "Tilžės aktą" buvo fanatikai ir į Lietuvos prisikėlimą tikėjo. Žinoma, realiai galvojančių žmonių galvosenoje, jie turėjo būti tikri keistuoliai. Lietuva tuo metu beveik nebuvo žinoma. Dar sunkiau buvo suprasti, kad Vokietijos piliečiai, panorėję jungtis prie kažkokios Lietuvos, kuri tų laikų rašančiųjų žodžiais: "Buvo ir tamsi, ir juoda". Tačiau tie 24, kurie tą aktą pasirašė, savo gyslose jautė lietuviško kraujo tekėjimą. Tai buvo kraujo šauksmas, kad: "Mes norime būti viena ir nedaloma tauta". Lietuva tuo metu jiems daug padėti negalėjo. Tačiau nepaisant to, jų balsas buvo išgirstas. Tik žinoma, nesukubėjo jų prašymo patenkinti.

Viena, kad pačios Lietuvos balsas mažai tebuvo girdimas. O antra, buvo ir Lenkijos intrigos.

1919.IV.18 d. Versalio Taikos konferencijos pirmininkui G. Clemenceau, raštu buvo įteiktas Mažosios Lietuvos tarybos reikalavimas, kad Prūsijos lietuviškos žemės, būtų priskirtos prie atstatančios Lietuvos. Buvo sudaryta sąjungininkų komisija, kuri tariamai tą klausimą vietoje tyrinėjo. Jie priėjo išvados, kad kairysis Nemuno krantas, jau buvo per daug suvokietėjęs. Galima suabejoti tuo teigimu, greičiausiai išskyrus Karaliaučius ir gal dar Tilžę, jie nieko daugiau ne nematė. Tad nuo Vokietijos tebuvo atskirtas, tik dešinysis Nemuno krantas. To meto Lietuvos valdžios žmonės, vis tiek daugiau nervų ir drąsos turėjo, negu dabartiniai: "buvusieji Maskvos klapčiukai".

Valstybės taryba 1920 m. vasario mėn. pasiuntė atstovus, kad su Mažosios Lietuvos veikėjais, susijungimo klausimą aptartų. Ir tuo metu į tokiusėjimus nei Berlynas, nei Varšuva palankiai nežiūrėjo. Tačiau buvo daroma tai, kas buvo Lietuvai naudinga. Dar daugiau: atskirto nuo Vokietijos krašto – Mažosios Lietuvos Taryba, parinko keturis atstovus, kad jie Lietuvos Taryboje atstovautų Mažajai Lietuvai. Nors tuo metu nei Lietuvos vyriausybėje, nei Valstybės Taryboje "habilituotų daktarų" nebuvo, tačiau buvo daromi drąsūs ėjimai. Žinoma, jeigu nebūtų buvę "Tilžės akto", tai Lietuva Klaipėdos nebūtų gavusi. Taip pat, jeigu Lietuvos vyriausybė nebūtų pritarusi ir aktyviai parėmusi, tai ir Sausio 15-tosios nebūtų buvę. Dabartiniai Lietuvos vadovai jau to suprati-mo nebeturi. Nei kalba ir net nesvajuoja, kad Nemunas lietuviškomis žemėmis tekėtų!

SPALIO ŠEŠIOLIKTOJI

1944 Spalio Šešioliktoji – tai Mažosios Lietuvos gyventojų išsūdymo pradžios diena. Ta proga Vaidotas Daunys parašė jaudinančius žodžius "Lietuvos ryto" dienraštyje (Nr. 214). Pateikiame juos ištisai mūsų nariams taip pat jaudinantiems ir besirūpinantiems Mažosios Lietuvos likimu.

"Spalio 16-ąją Didžiojoje Lietuvoje turėtų būti bent viena vėliava perrišta gedulingu kaspinu. Vėjas turėtų pūsti nuo vakarų, nuo jūros. Didžialietuviai šiaip jau yra linkę atsukti nugarą ton pusėn. Vėjas, tvoskiantis į veidą, yra neįaukus, neparankus. Ypač kai jisai neša tragedijos aidą.

Spalio 16-oji – tai diena, kai prieš penkiasdešimt metų prasidėjo Mažosios Lietuvos tragedija. Tai įvyko 1944 –isiais. Buvo išžudyti, nukankinti sunaikinti šimtai tūkstančių žmonių – nekaltų tos žemės gyventojų. Jų sodybos sunaikintos. Žmonės gyvi buvo kalami prie medžių, skandinami, prievartaujami. Tai darė Sovietų Sąjungos kariuomenė, stumdama į Vakarų. Rašytojas Ilja Erenburgas, šių žydinių išvakarėse kreipdamasis į "raudonarmiečius", skelbė... "Žudykite! Žudykite! Juk nėra tokio tarp jūsų, kuriam būtų nekaltų vokiečių. Kalti visi – ir gyvieji, ir negimę. Sekite draugo Stalino direktyva! Prievartaukite vokietes ir tokiu būdu palaužkite jų rasinį išdidumą. Žudykite, šlovingieji ir nenugalimieji raudonarmiečiai!"

Šitaip nuo žemės paviršiaus buvo nušluoti Mažosios Lietuvos lietuviai. Be abejo, ir vokiečiai, ten gyvenę, buvo iškirsti šituo rasistiniu pjautuvu. Bet visų pirma po

jo asmenimis pateko lietuviai, tos žemės senbuviai. Anapus Nemuno, Tilžės pusėje, tuomet dar gyveno lietuviai, ten tuomet dar buvo lietuviškai kalbama. Po to – nebe.

Nuo žemės paviršiaus buvo nušluota mūsų tautos dalis, o gal net – pasakykime taip – visa Mažosios Lietuvos tauta, savita mūsų lietuviškoji šaka, nepakartojamas gentinis paveldas. Buvo įvykdytas genocidas tiesiogine to žodžio prasme. Žmonės buvo sunaikinti vien todėl, kad jų kraujas, kalba buvo kitokie. Vaikai buvo išžudyti todėl, kad juos pradėjo ir gimdė "ne tie" tėvai. Ar šis genocidas šiuo metu yra minimas gausiose tarptautinėse derybose, konsultacijose, konferencijose? Vargu. Paradoksaliausia, kad patys didžialietuviai, savo naujai nepriklausomos valstybės kūrėjai, labai vangiai šį genocidą beprisimena. Yra be galo mįslinga, kodėl per šešerius mūsų Atgimimo metus šioji tema buvo beveik ne-liesta. Kalbėta, o dažnai ir perdėtai šūkauta apie ištremtuosius į Sibirą. Tai tiesa. Nuolat prisimenami nuteistieji ir kalintieji. Žuvusieji miškuos, lenkų ir vokiečių žudytieji. Kodėl gi tokia vanguma gaubia Mažosios Lietuvos žydynes?

Viena priežastis yra ypač slegianti. Juk esama daug grįžusiųjų iš Sibiro, iš lagerių ir kalėjimų. Esama daug artimųjų, kurie negali užmiršti savo gentainių žuvimo Vilniaus krašte. Yra daug tokių, kurie tikisi pagerinti savo gyvenimą, pasigirdami savo ar savo tėvų praeitim. Yra kas kalba apie visa tai. Apie Mažąją Lietuvą tiesiog nėra kas kalba. Ji beveik neturi tiesioginių palikuonių. Miru-

sieji neturi balso, kuriuo liudytų apie save. Mirusieji neturi kitos kalbos, išskyrus tylą. Tai yra didelė dabartinių lietuvių – kalbančiųjų tik už save – gėda.

Kitos priežastys tikriausiai yra politinės. Tremtiniai ar politiniai kaliniai, šiaip ar taip, yra nemenka jėga rinkimuose. Partija, nuolat kalbanti apie sibirinį tautos genocidą, didele dalimi tiesiog rūpinasi savo ateitimi. Šioji partija rūpinasi, kad už ją balsuotų ir tie, kurie laikomi sovietinės epochos "buvusiais"; tai itin didelė Lietuvos dalis; kai kurie yra nukentėję, pavyzdžiui, nuo baltaraiščių. Mažosios Lietuvos rinkėjų nėra. Jų tiesiog: nėra.

Mažosios Lietuvos tragedija yra ne politinė. Žmonės čia buvo išžudyti ne už pažiūras ir ne pagal klasinį principą. Jie tiesiog buvo pasmerkti todėl, kad buvo žmonės, kad buvo gyvi. Būtent todėl ne vien jų tragedija dabar yra tokia skausminga, bet ir patsai tos tragedijos nutylėjimas. Tragiška yra pati mūsų Lietuvos dabartis: jos visuomeninė ir politinė sąmonė silpniausiai rezonuoja tuos dalykus, kurie yra bendražmogiški, nepolitizuoti. Atrodytų, jog kaip tik šioje bendražmogiškosios kančios akivaizdoje galėtų vykti mūsų vidinis nacionalinis susitaikymas. Atrodytų, jog šioje akivaizdoje visi – ir kairieji, ir dešinieji – esame sužeistieji, todėl galėtume ne kaltinti vieni kitus, o padėti vieni kitiems. Bet gal kaip tik todėl Mažosios Lietuvos tragedija yra tokia "neįdomi politiškai": ji nesuteikia plačių galimybių kerštauti vieni kitiems.

Šisai genocidas lyg ir verčia kerštauti tiems, kas yra perėmęs Sovietų Sąjungos šlovingosios armijos teises. Tai, matyt, yra dar viena – išorinė – politinė priežastis, dėl kurios tragedija nutylima. Tačiau juk reikalinga Lietuvos politika, kuri būtų orientuota ne į nutylėjimus ar kančios eskalaciją, o į teisybę. Ne į kerštingumą, o į taikingumą. Vardan jo, Mažosios Lietuvos tragedija seniai turėjo būti įvardijama kaip atvira Lietuvos žaizda. Europai ši tragedija turi būti žinoma. Ji turėjo būti žinoma ir tuomet, kai 1991 m. liepos 31 dieną Lietuva pasirašė su Rusija sutartį dėl tarpvalstybinių pagrindų, vienašališkai išpareigodama būti palanki viskam, kas vyksta ir vyks Karaliaučiaus krašte. Taigi. Jau tuomet nutylėta.

Lietuviai Karaliaučiaus krašte išnyko ne Herkaus Mantos laikais (taip dabar dažnai norima pavaizduoti). Jie išnyko 1944 metais, po spalio 16-osios."

(MLF inf. biul.)

Gražioji lietuvininkų bažnyčia Tilžėje. Nuo karo veiksmų nedaug buvo nukentėjusi. Krašto okupantams jos likimas nerūpėjo, ji ilgus metus buvo apleista. Vietomis, kur buvo sugadintos stogo čerpės, metų bėgyje pradėjo augti piktžolės, net mažas berželis buvo pradėjęs leisti šaknis. Langai buvo išdaužyti, varpai nuimti, bokšto laikrodžio išmontuotas, o pati bažnyčia paversta seno metalo sandėliu.

Nuotr. iš Lietuvos pajūris.

Sukaktys, kurių neminime... – 4

PRIKELTI... IŠ KAPŲ

Antanas Dundzila

Šiandieną norėdami geriau pažinti ir suprasti mūsų partizanines kovas, mes esame daug geresnėje padėtyje už Maironį, kuris rašė, "Aš norėčiau prikelti nors vieną senelį iš kapų milžinų:". Apie partizanus šiandieną išleistų raštų, paskelbtų nuotraukų bei dokumentų, dar yra gyvų liūdininkų. Istorinės medžiagos niekada nėra per daug, todėl, sakyčiau, atėjo laikas kai kurių duomenų sintezei. Šiame straipsnyje aš bandysiu atkurti kelių partizanų vadų karinio būdo bruožus – čia pabrėžiu žodį "kariniai". Tad nekalbėsiu apie tokias asmens savybes kaip heroiskumą, drąsą, religingumą, optimizmą, gal gražų balsą dainuoti ir t.t.. Bus kalbama apie tai, koks buvo to asmens partizaninių kovų vadovavimo metodas, kokią kovos vado tipą jame galime įžiūrėti.

Štai, gan idealus pavyzdys. Daug kas prisimins 1957 m. amerikiečių pastatytą ir premijomis įvertintą filmą, "Bridge on the River Kwai" (Kas jo nematė, verta už \$19.95 vaizduojant išgyti.) Jame vaizduojamas japonų nelaisvė su savo daliniu patekęs britų pulkininkas Bogey. Karo belaisvių stovykloje jis praktiškai perėmė stovyklos valdžią iš japono komendanto. Plk. Bogey tai atliko savo vadovavimo būdu. Šis filmas taip vaizdžiai parodo vadovavimo metodikos skirtumus, kad jį net šiais laikais naudoja amerikiečių įmonės savo seminaruose, skirtuose vadovavimo ugdymui.

Gerai atkurti prieš pusimtį metų kovojusio vado bruožus, jo portretą ar bent šiką nėra jau toks paprastas dalykas. Tad iš karto pabrėžiu, kad čia nepretenduoju į neklaidingumą ar išsamumą.

Šiam rašiniui medžiaga daugumoje paimta iš 1991 Lietuvoje išleistos Adolfo Ramanausko – Vanago atsiminimų 446 psl. knygos, "Daugel krito sūnų...". Knyga apima Vanago partizanavimą iki 1947 m. pabaigos, kada jis buvo išrinktas Dainavos apygardos vadu. Leidinyje yra dokumentuoti ne tik džukų partizanų laimėjimai, bet ir operacijų nesėkmės. Tai nepaprastai pakelia leidinio duomenų autentiškumą. Autorius rankraštį Lietuvoje užbaigė ir paslėpė 1952 vasario 16 d.

Adolfas Ramanauskas – Vanagas gimė 1918 m. Amerikoje, su tėvais 1921 m. grįžo į Lietuvą, kur augo tėvų nu-

sipirktame 6 ha. ūkelyje. Baigė gimnaziją, vėliau Klaipėdos pedagoginį institutą, o 1940 – paskutinę Karo mokyklos aspirantų laidą. 1945 balandžio 25 d. perėjo į aktyvią partizanų veiklą. 1951 m. perėmė Lietuvos Laisvės kovotojų sąjungos Tarybos pirmininko ir Ginkluotųjų pajėgų vado pareigas. Kaune dar dabar tebegyvenančiam lietuviui išdavikui tarpininkaujant (ir kitam žinomam, iš Lietuvos į užsienį 1989 m. išvykusiam KGB karininkui dalyvaujant), 1956 buvo suimtas, nepaprastai žiauriai kankintas ir 1957-XI-29 d. sušaudytas.

Vanagas buvo atsargus, galvojantis, iš anksto viską planuojantis, labai sugyvenamas – ne autokratiškas, partizanų vadas. Jis vadovavo Dainavos krašto partizanams daugiau savo asmenybės autoritetu, bet ne kokio nors jį paskyrusio įsakymo ar rinkimais įvykdyto nutarimo galia. Savo vadovavimu Vanagas kaip tik primena tą filme matytą britų plk. Bogie.

Nusprendęs, kad reikės pereiti į aktyvią rezistenciją,

visos Lietuvos partizanų vadovybės.

Pareigų svarba ar ir garbė Vanagui niekada "nesumažė" galvos. Štai, pirmą kartą miškuose sutikęs savo buvusį Karo mokyklos lektorių, Lietuvos kariuomenės pulkininką Vitkų – Kazimieraitį, Vanagas su savo partizanais mielai pereina šio vyresnio kario vadovybės ir tuo džiaugiasi. Susirėmimuose, kautynėse Vanagui būna ir šiaip ir taip. Vieną kartą jis jau manė, kad prarado kartu keliaujantį Kazimieraitį. Merkinės miestelio 1945-XII-14 d. puolimui Vanagas paruošė planą, kurį Kazimieraitis kiek papildė ir patvirtino. Kautynėse dalyvavo 70 Vanago vadovaujamų vyrų, tačiau, remiantis paties Vanago duomenimis, šio mūšio taktiniu laimėjimu negalima laikyti. Iš kitos pusės, visa eilė partizaninio karo operacijų Vanagui puikiai, kartais – laimingai pasisekė.

Partizanavimo aukštesnėse pareigose Vanagą randame jau "štabinio" tipo vadu, tačiau ne tokiu, pas kurį visi žemesnieji prisistato su raportais ar kuris reikalus tvarko tik per adjutantus. Jis pats visur lankosi, reikalus vietoje sprendžia. Vanagas judrus, labai daug keliauja lankydamas jam priklausan-

gai rinko dokumentus.

Net ir vėlesnėse nuotraukose (iš 1949 m.) Vanagas visados uniformuotas panašia į Lietuvos kario uniformą. Ar tai specialiai pasirengus fotografuotis, ar kasdieniniame gyvenime, tai sąmoningas vadovybėje esančio kariškio bruožas, kuriam partizanavimo sąlygose, reikėjo ypatingesnių pastangų.

Plk. lt. Juozas Vitkus – Kazimieraitis (1901 – 1946 liepos 2 d.), nepriklausomybės kovų dalyvis, Belgijos karo akademijos auklėtinis, karo technikos inžinierius. Pasitraukęs 1945 m. į miškus, tapo Džukų grupės vadu, vėliau vadovavo "A" Apygardai ir Pietų Lietuvos partizanams.

Prieškarinė, tuomet dar majoro, J. Vitkaus - Kazimieraitis nuotrauka.

Kazimieraitis tai tikras aukštojo laipsnio karininko tipas, prisitaikęs partizaninio karo aplinkai. Jis nesinešiojo ilgojo ginklo (šautuvo ar pan.), buvo ginkluotas tik pistoletu. Dažnai dėvėjo civilinius rūbus, nes, atsargumo dėlei, nenorėjo savo tapatybės išsiduoti jį nepažįstantiems partizanams (lyginkime tai su Vanagu!). Pasitarimai, posėdžiai su Kazimieraičiu būdavo formalūs – su iš anksto nustatyta darbotvarka, dalyviams prašant balso kalbėti, su rašomais protokolais ir t.t. Kazimieraitis nemėgo ginčų, nereikalavo sau jokių privilegijų, visą laiką darė didelį įspūdį už save daug jaunesniam Vanagui bei kitiems partizanų vadams. Net partizanaudamas Kazimieraitis nė minutės neleidavo veltui – net ir poil-

sio sąskaiton. Su žemėlapiu ir kompasu puikiai orientuodavosi nepažistamuose miškuose, geriau už savo vyrus.

Kai kuriuose taktiniuose uždaviniuose Kazimieraitis asmeniškai dalyvaudavo. Pvz., įdomu, jis asmeniškai vyko į Kauną, kad Džukijon parsivežtų į Vakarus siunčiamus rezistentus, Jurgį Valiulį (vakaruose – Karolį Drungą) ir Joną Deksnį. Vanago knygoje ši Kazimieraičio operacija beveik žodis žodin atitinka K. Drungos 1982-VIII-26 d. Chicagoje parašytiems atsiminimams.

Kazimieraičio žuvimas įneša šviesos į partizanų vadų kasdienybę. Rusų kariuomenei šukuojant miškus, Kazimieraitis su keliais kitais vadais tūnojo mažame požeminame bunkeryje, kuriame buvo ir šalta ir trūko deguonies. Tuo metu bunkeryje du partizanų vadai dar smarkokai ginčijosi ir nesidavė Kazimieraičio sudraudžiami. Tada, saulei slenkant vakarop, Kazimieraitis pasiūlė Diemedžiui išlipti kartu su juo į viršų (–aukštas karininkas yra lydimas). Išlipusius juos ir užklupo rusai.

Suprantama, kad pulkininko laipsnį turinčiam Kazimieraičiui labai rūpėjo partizaninio karo vadovybės centralizacija. Iš daugelio šaltinių žinome, kad partizanų centrinė vadovybė lengvai nesicementavo, o, protarpiais ją sutvėrus, ilgai negyvuodavo. Priežastys čia buvo dvi: sovietinių agentų infiltravimas (Markulis ir kiti) ir natūraliai decentralizuoto, partizaninio karo pobūdis.

Ateityje šios straipsnių serijos apimtyje svarstysime tokį teigimą:

"Taigi ir dabar nežinia, ar mūsų brutaliai nužudyti partizanai turi būti gerbiami kaip laisvės kovotojai, ar pasmerkti kaip 'karo nusikaltėliai'. Tai ne vien istorinis paradoksas, bet ir mįslė, kurios joks išminčius nepajėgs išspręsti." – Aurelija M. Balašaitienė, DRAUGAS, 1994-X-24. Prie šio teigimo susimąstykite visi... iki sekančio karto.

(1994-XI-14)

★★★★★★★★★

A. Ramanauskas - Vanagas 1948 m. Ant nuotraukos originalo užrašyta: "Prisiminti, kai Vanagas su vanagais gyveno" Įvairių nuotraukų su šiais paukščiais yra 10.

partizano gyvenimui jis iš anksto sąmoningai ruošėsi: metė rūkyti, visiškai atsisakė alkoholio, užmezgė ryšius su apylinkės partizanais, pats pasirūpino ginklus, gudriai suplanavo savo "dingimą". Prisistačius pas Nemunaičio partizanus, 15 vyrų būrys jau sekantį rytą jį išsirikino savo vadu. Įvairios, vis aukštesnės pareigos jį privedė iki pat

čius partizanų vienetus, jis stengiasi visus savo partizanus asmeniškai pažinti, su jais pasikalbėti. Efektingai tvarko karinį partizanų apmokymą, puoselėja ryšius, tikrina partizanų karo lauko sprendimus, sprendžia drausmės reikalus. Jis ir rašto žmogus: iš išleistų atsiminimų yra aišku, kad jis rašė dienoraštį ar šiaip jau sistematin-

Sveikiname

D-rą LEONĄ KRIAUCĖLIŪNĄ,

ALT S-gos ilgametį pirmininką,
švenčiantį savo 75-rių metų jubiliejų!
Te visad būna giedras dangus
Jūsų gyvenimo kelyje!

DIRVA ir VILTIES DRAUGIJA

LDDP "KURIA" NAUJĄ LIETUVOS ISTORIJĄ

Praėjusį ketvirtadienį Seime svarstant rezistencijos dalyvių pažymėjimų išdavimo klausimą, gana netikėtai išplieskė aistringa diskusija, kurios metu išryškėjo esminiai požiūrių į naują Lietuvos istoriją skirtumai. Kad susidarytų pilnesnis įvykio vaizdas, pateikiu tą dieną daug kartų kalbėjusio LDDP frakcijos nario Albino Albertyno pareiškimo, kurį jis perskaitė posėdžio pabaigoje, ištrauką:

"...didžiausia postkomunistinių valstybių nelaimė - tai kapstymasis savo praeities gyvenime. Praeitį reikia palikti studijuoti istorikams, o parlamentarams ir vyriausybėms reikia spręsti šiandienos problemas. Šios dienos Seimo posėdis daugiausia buvo paskirtas kapstyti savo valstybės praeityje. Šitaip dirbdami nieko gero nepasieksime. Noriu kai kam priminti atskirus Lietuvos istorijos momentus, kuriuos dešinioji pusė šiandien neteisingai aiškina. 1940 m. birželio mėnesį Sniečkus negalėjo parduoti Lietuvos, nes jis tuo metu sėdėjo kalėjime. Valstybė yra laivas, o Prezidentas - laivo kapitonas. Tuo metu laivo kapitonu buvo A.Smetona. Kapitonas skęstantį laivą turi teisę palikti paskutinis. A.Smetona 1940 m. birželio mėnesį prieš puolamą laivą paliko pirmasis ir laivo igula atsidūrė likimo valioje. Taigi 1940 m. birželyje Lietuvą pardavė ne Sniečkus, sėdėdamas kalėjime, o laivo vadas A.Smetona. 1940 m. birželyje Tarybų Sąjunga Lietuvos neokupavo, o įvedė papildomus Raudonosios armijos dalinius. Pirmieji Raudonosios armijos daliniai į Lietuvą buvo įvesti 1939 m. rudenį, pagal Lietuvos - Tarybų Sąjungos tarpusavio pagalbos sutartį.

Tai reikėtų žinoti. Komunistai Lietuvos negalėjo parduoti, nes jiems buvo uždrausta statyti savo kandidatus į Seimo rinkimus. Buvo sukurtas Liaudies frontas. Sniečkus į Maskvą su delegacija važiovo dėl Lietuvos priėmimo į Tarybų Sąjungą ne kaip delegacijos narys, o kaip vertėjas. Vienas žymus JAV lietuvis politologas Sniečkų pavadino Vytautu didžiuoju II, jis sugebėjo Lietuvą sunkiausiais momentais taip vesti, kad Lietuva liktų lietuviška. Tik jo dėka Lietuvoje lietuvių liko 80 proc. Vytautas Didysis buvo didesnis kryžiuočių kolaborantas (jis atidavė žemaičius ordinui), negu Sniečkus Rytų okupantams. Jeigu smerkiame Sniečkų, pirmiausia turime pasmerkti Vytautą Didįjį, kryžiuočių kolaborantą."

Posėdžio metu A.Albertynas taip pat bandė apibrėžti, ką gi reikėtų laikyti tikraisiais rezistentais: "Dešinioji pusė rezistentais vadina tuos, kurie kovojo pokario metais. Niekas neįvardija tų rezistentų, kurie buvo karo metais, kurie kovojo prieš vokiečių okupantus ir jų kolaborantus. Dalis kolaboravusių vokiečių laikais, vėliau perėjo į aktyvią kovą pokario metais. ... Tai žinokit tokį dalyką - didžiausieji kovotojai prieš okupantus buvo tarybiniai partizanai ir jų vadas Sniečkus. Reikia išsiaiškinti, ar A.Sniečkui suteiksime rezistentų pažymėjimą, nors po mirties, ar nesuteiksime. Kaip žiūrėsime į A.Brauską, kuris pajėgė atskirti Komunistų partiją nuo Maskvos ir atidarė vartus Lietuvos rezistentų šiandien laisvoje Lietuvoje vėl gyvena okupacijos laikų gyvenimą.

Opozicijos lyderis V.Landsbergis paneigė išsakytą nuomonę, jog tuose

aktuose, kuriuos priėmė Aukščiausioji Taryba ir jos Prezidiumas nevienodai traktuojami rezistentai prieš sovietų ir nacių okupantus. Jis sakė, kad rezistentams buvę prilyginti kovoję prieš nacių okupantus, net buvę geto kaliniai. Jis labai griežtais žodžiais įvertino istorijos išskaidymus Seime, sakydamas, jog yra bolševikai tie, kurie pasisakė ir balsavo už Rezistencijos dalyvių teisių komisijos panaikinimą.

LSDP narys V.Plečkaitis, vertindamas polemiką Seime, sakė, jog šios kalbos tik patvirtino nuomonę, kad LDDP narių manymu, sovietinis režimas buvo visai neblogas ir pasikeitus sąlygoms, jie, ko gero, vėl tarnautų svetimiesiems.

O Dabar keletas žodžių apie pačią tiek aistrų sukėlusią Rezistencijos dalyvių teisių komisiją bei jos atliekamą darbą. Ji buvo sudaryta atkūrus nepriklausomybę Aukščiausiosios Tarybos nutarimu ir įgaliota spręsti pažymėjimų išdavimo buvusiems rezistentams klausimus. Šios komisijos nariais buvo teisininkai iš Aukščiausiojo Teismo, Prokuratūros, Teisingumo ministerijos. Pažymėjimų išdavimo procedūra buvo tokia - žmogus, norintis gauti rezistentų pažymėjimą, kreipdavosi į vietinį Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos skyrį, pateikdavo faktus iš savo biografijos, liudininkų parodymus. Skyrius, apsvarstęs tokį pareiškimą, siųsdavo jį į savo priklausomybei, jam irgi reikėjo rezistentų pažymėjimo.

... Turim apsispręsti, ar pripažįstame dviejų kategorijų pažymėjimus, ar vienos kategorijos pažymėjimus".

Apie pusantros valandos trukusių debatų metu niekas iš LDDP vadovybės neišsakė valdančiosios partijos požiūrio į šiuos klausimus ar tuo labiau nepareiškė, kad oficiali frakcijos pozicija skiriasi

KELIONIŲ VYNO – VISIEMS PO GURKŠNELĮ

(Henriko Staso knyga "Kelionių vynas" perskaičius)

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Antrajame knygos skyriuje, skambiai pavadintame "Naujoji Odisėja", aprašomos kelionės po Meksiką, Argentiną, Braziliją, Havajus, Tailandą ir Honkongą. Jau vien aplankytų šalių pavadinimai sukelia smalsumą, nes lankymasis jose žada daug egzotikos, daug istorinių mįslių ir nemažiau naujų pažinčių tolimose Pietų Amerikos šalyse ir dar tolimesniuose Azijos ktaštuose.

Ypač įdomi kelionė po Meksiką. Savo laiku šia šaliimi, ypač čia atrastų paslapčių civilizacijų palikimu, labai domėjausi ir atrodė, kad apie tai visai nemažai žinau (žinoma, mėgėjų, ne profesionalų tarpe). Bet gi, ragaudamas tą meksikietišką "kelionių vyną" gurkšni, patyriau dar labai ir labai daug naujo. Autoriaus pateikti mokslinių tyrinėjimų duome-

nys, senųjų laikų ir dabartinės istorijos faktai perpinti mitais ir legendomis, šią egzotišką šalį mano vaizduotėje padarė dar egzotiškesne ir patrauklesne. Nežiūrint, kad ši kelionė knygoje težiūma tik per dvidešimt puslapių, juos perskaitęs gali išties pasijusti pabuvojęs toje nuostabioje Vidurio Amerikos šalyje.

Ištikimas viską pastebinčio turistų principams autorius išlieka ir perskridęs ekvatorių. Atsidūręs "Naujajame pasaulyje", taip pamenu dar iš mokyklos laikų vadindavome Pietų Amerikos šalis, jis ieško ir, reikia pasakyti, suranda daug įdomybių, palyginti, neperdaug senoje šių šalių praeityje, vaizdžiai atskleidžia margaspalvę jų šiandieną. Jaudinančiai nuosirdžiai aprašo čionykščių gyventojų charakterius, jų (Nukelta į 10 psl.)

nuo A.Albertyno pasisakyme išdėstytų minčių. Frakcijos narys M.Stakvilevičius dar pridūrė, jog reikia vieną kartą objektyviai išsiaiškinti ir padaryti tvarką, kad vieni nebūtų šališkai liaupsinami, o kiti smerkiami.

Polemikoje dalyvavęs Politinių kalinių sąjungos pirmininkas, Tėvynės Sąjungos - konservatorių frakcijos atstovas A.Stasiškis padėkojo LDDP už atvirumą, kuriuo paliudyta, jog partija tęsia tą pačią politiką, kurią vykdė Stalino tarnai ir stribai. Tarybinius partizanus jis pavadino svetimos valstybės apmokamais agentais, kurie, siekdami kuo greičiau okupuoti Lietuvą, žudė, vogė ir plėšė žmones. Politinių kalinių sąjungos vadovo nuomone, tai, kad mokslinio tyrimo įstaigai pavedama išduoti įvairius socialines lengvatas patvirtinančius juridinius dokumentus, yra teisinis nonsensas. Jis sutiko, kad gal kažką ir reikėjo keisti rezistentų pažymėjimų išdavimo tvarkoje, komisijos darbe, tačiau griežtai pasisakė prieš pačios rezistencinio pasipriešinimo

dalyvio sąvokos panaikinimą. Politinių kalinių sąjungos atstovas J.Listavičius konstatavo, jog daugelis Tėvynės laisvei savo sveikatą ir jaunystę paaukojusių reorganizacijos centrinę būstinę. Čia dar kartą apsvarsčius, medžiaga jau būdavo siunčiama į minėtą komisiją. Ši paskelbdavo pretendentų pavardes "Tremtiniuose" ir po 2 mėnesių, jei nebūdavo gautama blogų atsiliepimų, komisija išduodavo rezistentų pažymėjimą.

Deja, tokia, atrodytų, demokratiška ir gana patikima procedūra nepatiko LDDP. Tad Seimui buvo pateiktas dokumento, panaikinančio šią komisiją projektas. Naujuoju Seimo sprendimu Rezistencijos dalyvių teisių komisija panaikinta, o rezistencijos pažymėjimų išdavimo funkcija perduodama Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui, t.y. tai pačiai tiek nepasitikėjimo ir aistrų sukėlusiai V.Skuodžio vadovajamai įstaigai.

Vilnius, XI.24

-er-

Vilkaviškiai 1994 spalio 10 d. pagerbė Lietuvos himno autorių, vilkaviškietį Vinčą Kudirką jo gimtinėje Paežeriuose. Paminkle įrašas: "Šioje sodyboje 1858 m. gruodžio 31 d. gimė įžymus lietuvių rašytojas ir visuomenės veikėjas Vincas Kudirka". Prie paminklo stovi (kairėje) šaulė Adelė Šalčiuvienė su kita suvalkiete.

Nuotrauką atsiuntė Algirdas Gustaitis.

KRAŠTOTYROS MUZIEJUS VILKAVIŠKYJE

Vilkaviškyje, dabartinės muziejaus direktorės Gabrielės Karalienės pastangomis, įkurtas Vilkaviškio Kraštotyros muziejus jau turi sukaupęs apie 60,000 rinkinių - eksponatų. Tenai yra senų archeologinių iškasenų, liaudies meno kūrybos, prieš rusų okupacijas kovojusių lietuvių partizanų dokumentų, vėliavų, žemėlapių ir t.t. Muziejus labai pageidauja talkos ir iš užsienyje gyve-

nančių lietuvių: knygomis, spauda, nuotraukomis su kiek galint pilnesniais įrašais, žemėlapių ir kito, kas galėtų tiktai muziejui. Labai laukia lankytojų iš užsienio.

Vilkaviškio Kraštotyros muziejus savo rinkiniais yra didžiausias, turtingiausias Suvalkijoje.

Jo adresas: Vytauto 83, V i l k a v i š k i s, Lithuania/Lietuva.

LIETUVOS KARIUOMENĖ - IŠTIKIMYBĖS TAUTAI SIMBOLIS

(Atkelta iš 1 psl.)

trūkumas inteligentijos. Sudėjus visa tai, kyla klausimas, iš kur ta dvasia kurti, aukotis? Tiesa, buvo AUŠRA, VARPAS, tačiau tai nevisiems pasiekiami žiburiškai užmigdytoje sąmonėje. Bet kažkaip šimtmetį marinta tauta išsiveržė, Lietuvos savanoriai kūrėjai išėjo iš tų pirklių, pavieniai lietuviai karininkai, išgirdę tautinį balsą, grįžo į Lietuvą iš byrančios caristinės Rusijos. Tai tų vyrų sąmoningumo dėka, jų aukos dėka, mes visi galime drąsiai sakyti, kad ir mes tapome sąmoningais savo tautos nariai, įgavę dvasinės jėgos ginti Lietuvos reikalus pasaulyje, reikalaudami lygių teisių pasaulio valstybių tarpe.

Besibaigiant 20-tojo šimtmečio pirmajai pusei, civilizacijos ir technologinė pažanga pakeitė žmogaus ir tautų gyvenimą, perbraižė žemėlapius ir kas svarbiausia, savitarpio santykiuose sujaukė vertybių sąvokas. Jeigu žvelgti grynai į karišką pusę, čia matysime milžinišką perversmą, nes ten kur vyravo asmeninis didvyriškumas, visa tai pakeitė masinio naikinimo ginklas ir daugiausiai patekęs į dvasinių nusikaltėlių rankas. Aukomis tapo visa eilė tautų, jų tarpe ir Lietuva.

Analizuojant Lietuvos 50-ties metų okupacinį laikotarpį, jame atsispindi tautos rezistencija ginkluota savo dvasingumu, pasiaukojimu, pajėgusi ilgą laiką efektingai kovoti prieš tūkstantį kartų pajėgesnį priešą. Šio pasipriešinimo šaknys gludi nepriklausomybės laikotarpy, išugdytos Lietuvos kariuomenės, kur buvo įskiepytas karinis, tautinis auklėjimas ir sąmoningumas. Rezultatas buvo masinis Lietuvos partizaninis judėjimas, mano giliu įsitikinimu, atvedęs Lietuvą į ATGIMIMĄ.

Vertinant partizaninį judėjimą jau šiandien susiduriame su įvairiomis nuomonėmis: vieniems jis buvo betikslis jaunosios kartos sunaikinimas, kiti jį ženklinio kriminalinio elemento siautėjimu, gi aš jame išžūriu tautinio idealo – laisvės siekimo įprasminimą, tęsimą mūsų kovų už tautos išlikimą, išplaukiančiu iš 1918-jų metų, o gal net ir tolimesnių amžių. Kad tai buvo labai didelė auka – **sutinku**, bet jinai pateisinama, nes tai yra ta tautos moralinė stiprybė, kuri duos jėgų gyventi ir kurti šiomis sunkiomis tautai valandomis.

Sujungdamas Lietuvos kariuomenės ir partizaninį judėjimą į šios dienos minėjimą noriu sąmoningai sujung-

ti į vieną grandį tuos du aspektus, nes viso partizaninio judėjimo pagrindus sudarė Lietuvos karo mokyklos ir kariuomenės dalinių auklėtiniai. Vargu ar būtų Lietuvos miško brolių judėjimas toks stiprus ir efektyvus, jeigu nebūtų buvę nepriklausomos Lietuvos kariuomenės mokyklos.

Nesitikėjo tokio pasipriešinimo ir komunistiniai oku-

metus, kur savo asmeniniu buvimu mačiau neišsiamiamą idealizmą, kurį logika negali pateisinti. Tai lietuvių vietinės rinktinės organizavimąsi 1944 m. rugpjūčio – spalio mėnesiais Žemaitijoje ir jos žūtbūtinės kautynės su Raudonąja armija prie Sedos ir Barstyčių. Apie šį įvykį nebuvo kalbėta anksčiau, beveik nutylėta iki šios dienos, ir tik prieš keletą savaičių SEDOJE, buvo paminėta tų dviejų susiorganizavusių savanorių pulkų 50-metis.

Žemaitijoje susiorgani-

Lietuvos kariuomenės įkūrimo 76-ųjų metinių minėjime Clevelande kalbėjo dr. Valdas Adamkus.

V.Bacevičiaus nuotr.

pantai bei vietos tarybininkai. Komunistų primestas banditų vardas partizanams neįtikino daugumos tautoje, o prisitaikėliams ir koloborantams, tai buvo pasiteisinimas paskandinti savyje sąžinės balsą.

Kas mane baimina, kad tas partizaninis laikotarpis dar šiandien Lietuvoje nėra išryškintas ir net švaistomasi bandito ir stribo sąvokomis, lyg tai jos būtų lygiavertės. Su nerimu klausiu, kas iš tikrųjų darosi kai panašiai galvojama Seime ir daromi atitinkami sprendimai vos nepaskelbiant stribus laisvės kovotojais. Dar prieš mėnesį Lietuvoje teisėjas svarstė bylą, kurioje buvęs stribas reikalavo piniginio atlyginimo už garbės įžeidimą iš partizano, kuris aprašė savo kančias pakliuvęs į to stribo rankos rezistencijos metu. Byloje liudininkai patvirtino apie patirtus kankinimus, kūno sužalojimus ir t.t., tačiau teisėjas nusprendė, kad tokie aprašymai spaudoje yra asmens orumo pažeidimas ir priteisė buvusiam stribui gan didelį ieškinį.

Siaubo apimtas tai Jums sakau, nes šiame atvejuje išžūriu, kad Lietuvos laisvės kovotojai yra sąmoningai niekinami ir šiandien.

Tokiais momentais prisiminimais nukeliauju į 1944

zavo du pulkai akivaizdoje griūvančio fronto, artėjančių sovietų tankų galybės, kur idealizmas nustelbė šaltą protą, kur protą ir jausmus valdė tik meilė savajam kraštui. Du pulkai, trečiasis organizuojasi. Rinkosi vyrai iš visos vakarų Lietuvos. Vyravo slapta viltis, kad gal sustabdysime, gal tai bus pradžia būsimos Lietuvos kariuomenės. Mūsų rankose buvo seni vokiški šautuvai, o šoviniai daugumoje prancūziški, o vokiškų šovinių neperdaugiausiai. Kai prisimenu tas dienas, galiu tvirtinti, kad rinkosi daugiausiai žemaičiai sutikti sovietų tankus "plikomis krūtinėmis". Spalio 7 d. 2-jo pulko ruožą puolė sovietų daliniai. Neturėta gerų prieštankinių šaudmenų. Teko trauktis, apie šimtą jaunų vyrų paliko gulėti SEDOS laukuose. Ir šiandien tas vaizdas gyvas prisiminimuose. Ties Barstyčiais Sovietų tankai sutrypė mūsų vyrus, daugelį vikšrais sutrynę apkasuose ir tik nedaugeliui pavyko prasimušti iki Kretingos. Šiandien, vertindamas tada patirtus išgyvenimus, galvoju, kad tų pulkų dvasia nebuvo sutrypta SEDOS – BARSTYČIŲ ruože, jinai dar ilgai gyveno partizanų eilėse, jinai yra tas akstinas semtis jėgos kuriant naują kariuomenę, skirtingose sąly-

gose, bet tam pačiam tikslui, kad užtikrinus laisvą tautai, laisviems žmonėms saugu ir ramų rytą.

Kalbėdamas Jums šiandien atsisakiau atpasakojimo istorinių ir daug kartų girdėtų faktų, priminimų mūsų kovų su bermotininkais, lenkais, bolševikais; Klaipėdos ir Vilniaus atvadavimo, tie brangūs įvykiai gyvi mūsų mintyse ir širdyse nuo pat mokyklos laikų. Stengiausi surišti tų laikų mūsų karių laimėjimų moralinę vertę su vėlesniais įvykiais ir tuo pačiu visą tai įprasminant ir pagerbiant jų darbą ir pasišventimą. Aišku, kad visa tai turi didelės įtakos ir šių dienų gyvenimą. Įžengiame į naujos Lietuvos kūrimosi laikotarpį. Sunkus jis, vargingas ir kas sunkiausia, slegiantis bedvasiškumu! Sunku net suprasti kas įvyko, juk dar taip neseniai pergyvenome "dainuojančios revoliucijos dienas", beveik ranka pasiekiamas "Baltijos kelias". Viso šito lyg nebūta. Tokioje slegiančioje aplinkoje kuriasi nauja Lietuvos kariuomenė. Skirtingos sąlygos nuo 1918-jų metų, išorės priešas negrąsina, bent šiandien, Lietuvos egzistencijai.

Šauniai atrodo atkurtieji mūsų pirmieji daliniai, tačiau tos kariuomenės kūrimąsi slegia vidaus problemos, stoka tos dvasios kuri įgalina efektyvios kariuomenės entuziastingą formavimąsi. Įdomu, kad 1918 metais sunku buvo aprūpinti visus savanorius ginklu, apavu, net pastogė, o jie vistiek rinkosi iš visos Lietuvos. Šiandien, deja, daug kas bėga nuo pareigos atitarnauti 2 metus savai tautai ir tai taikos metu, o ginkluotės, pastogės ir net gražių uniformų tikrai netrūksta. Tačiau tikiu, kad ištersime, vėl sužibės jaunatviškas idealizmas, o Lietuvos

žmonės atgis pasididžiavimo dvasia savo jaunimu, sava kariuomene.

Tiesa, yra balsų mūsų tarpe sakančių jog šiame amžiuje, kada viską naikinančių ginklų akivaizdoje, bet koks ginkluotas pasipriešinimas agresyviame kaimynui yra neįmanomas, ar prasminga turėti savo ginkluotą pajėgą? **Manau kad taip!**

Lietuvos kariuomenei matau tą patį tautinį auklėjimą uždavini kaip ir nepriklausomybės laikais, kur jauni vyrai praeitų taktišką karinio pasiruošimo mokyklą. Lietuvos kariuomenei kaip pagrindinį uždavinį matau: palaikymą ir užtikrinimą Lietuvos gyventojų saugumo jos teritorijos ribose, apsaugojant ją nuo vidaus neramumų, riausių ir teroristinių veiksmų. Neįžiūriu reikalo laikyti ištisų divizijų. Vidaus tvarkai užtikrinti užtektų 2-3 gerai motorizuotų pulkų, pajėgių per kelias valandas pasiekti tolimiausią Lietuvos kampelį. Lengva aviacija, šarvuočiai ir gera ginkluotė užtikrintų tokių karinių dalinių veiksmingumą. Manau, kad tokio pobūdžio kariniai daliniai galėtų atlikti ir ribotus uždavinius NATO sudėtyje. Agresijos atveju tai būtų vėl branduolys tautinei rezistencijai.

Žinau, kad tokios mintys gan skiriasi nuo ankstyvesnių koncepcijų. Esamame pasaulyje mūsų likimą spręs ne pulkų gausybė, bet vidinis apsisprendimas būti laisvais, aukotis ir gyventi ta dvasia kuri vedė tuos vyrus nuo 1918-jų metų. Mano troškimas, kad dabartinis Lietuvos jaunimas turėtų progos patirti tą dvasią ir tęsti tas tradicijas, kurias sukūrė savanoriai kūrėjai kovos lauke ir statydami valstybės rūmą pokario laikais.

Naujausios žinios iš Lietuvos

*** Lapkričio 23 prezidentas A. Brazauskas** pasirašė dekretą, kurio pasiūlė Seimui Lietuvos Generaliniu prokuroru skirti Vidaus reikalų ministerijos Tardymo departamento direktorių J. Vasiiliauską. Nurodoma, kad jo žmona yra premjero A. Šleževičiaus pusseserė.

Antrajai kadencijai tikėjosi likti nuo nepriklausomybės atkūrimo šiose pareigose dirbęs A. Paulauskas. Jo galimybės buvo padidėję po sėkmingo V. Lingio žudikų teismo, tačiau A. Brazauskui, matyt, nepatiko pernelyg didelis jo savarankiškumas. Prezidentas jam išsakė tokius priekaištus: pradėtos, tačiau pakibę ore bylos A. Butkevičiui, M. Burokevičiui, A. Klimaičiui, R. Visokavičiui, V. Laurinavičiui, Apsaugos

skyriui. Tačiau didžiausia Prezidento nepasitenkinimo A. Paulausku priežastis turbūt slypi tame, kad jis kvietė A. Brazauską liudyti sausio 13-osios byloje, M. Burokevičiui apkaltinus Prezidentą turėjus tuo metu ryšius su Maskva.

*** Septynios Seimo frakcijos** (visos išskyrus Lenkų ir LDDP) išplatino pareiškimą dėl rezistencijos dalyvių teisių komisijos panaikinimo. Jame išreikškiama nuomonė, kad šiais ypač jautriais ir išskaudėjusiais klausimais priimti vienpusišką, vienpartinį LDDP sprendimo variantą yra ne tik neetiška, bet ir žalinga visuomenės interesams.

PASIGĖRĖTINAS KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS

Aurelija M. Balašaitienė

Š.m. lapkričio 19 dienos vakare Dievo Motinos parapijos salėje įvyko Lietuvos kariuomenės įkūrimo 76-osios sukakties minėjimas. Oficialią dalį trumpu ir turiningu žodžiu atidarė LKVS Ramovės Clevelando skyriaus pirmininkas Vytautas Januškis Atsistojimu ir tylos minute pagerbė už laisvę žuvusius karius, susirinkusieji sugiedojo Tautos Himną, išklause kun. Gedimino Kijausko, S.J. invokaciją ir plovimais sutiko

šventės pagrindinį kalbėtoją Valdą Adamkų, jau eilę metų einantį aukštąsias federalinės valdžios Didžiųjų Ežerų Rajono gamtos apsaugos administratoriaus pareigas. Tai nebuvo eilinė prakalba, kaip įprasta girdėti minėjimų metu, kartojant senus faktus ir visiems žinomą istoriją. Jo kalbos pagrindu buvo lietuvių kario filosofiniai-psichologiniai analizė istorinių įvykių plotmėje. Jis originaliai palygino nepriklausomybės

dienų karius-savanorius, tėvynės laisvinti išbėgusius iš skurdžių lūšnų, be tinkamos aprangos ir ginklų. Gi dabartinės laisvos Lietuvos jaunuoliai vengia atlikti savo pareigą tėvynei, nors karinės prievolės atlikimo sąlygos jau beveik prilygsta tarptautiniams standartams. Pabrėžė jis ir tai, kad Nepriklausomos Lietuvos karinis apmokymas išugdė patriotišką dvasią ir buvusius karius įkvėpė išsipareigojimu ginti savo protėvių žemę. To išdavoje okupantą gąsdino partizanai, imponavo jų ištvermė ir užsispyrimas beveik beviltiškoje kovoje Dovydo su Galijotu. Prelegentas turėjo atsakymą tiems, kurie tvirtina, kad mažiutei Lietuvai kariuomenė nesanti reikalinga, nes didžiųjų kaimynų puolimo atveju nepajėgtų efektingai pasipriešinti. "Lietuvai kariuomenė yra reikalinga vidaus tvarkai palaikyti, piliečių apsaugai užtikrinti, tramdyti riaušes ar sukilimus". Jo kalba buvo palydėta triukšmingais plovimais.

Kai Valdas Adamkus prieš dešimtį metų toje pačioje salėje kalbėjo Vasario 16-tosios minėjimo proga, jo pagrindinė tema buvo: "Iš tikimybė savo tautai – dvasinės ramybės pagrindas". Savo gyvenimo pavyzdžiu prelegentas tą įrodė, o savo kalboje, besidžiaugdamas nepriklausomybės atgavimo faktu, konkrečiai įvertino ir išskėlė Lietuvos kariuomenės reikšmę, jos praeities didvyriškumą ir dabarties reikalingumą.

Po dešimties minučių pertraukos gėrėjomės populiariosios solistės Aldonos Stempužienės rečitaliu. Su ilgametės akompaniatorės, pianistės Nancy Brittain pagyda, solistė sudainavo penkias lietuvių kompozitorių dainas. Publiką ypatingai sužavėjo V. Telksnio "O Lietuva". Jos plačios skalės ir malonaus tembro balsas visada maloniai nuteikia dainos mylėtojus. Baigus dainuoti, ji buvo publikos plojimų iššaukta grįžti į sceną.

Aptemdžius sceną, buvo linksma stebėti Dievo Motinos parapijos choro narius, tvarkančius sceną, ją pritaikant chorui. Salės apačioje ties scenos priekiu ant paaukštinimo atsistojus energingai ir talentingai muzikai, choro vadovei Ritai Čyvaitei –Kliorienei, net kvapą užėmę sužavėti stebėjome, kaip iš abiejų scenos šonų, su degančiomis žvakėmis rankose, lėtai įžygiavo choras, dainuodamas išpūdingai graudžią "Lietuvių karių dainą". Toliau sekė sentimentali "Aro" daina, o po jos jau gyvai ir linksmi nuskambėjo "Pajūriais". Liaudies daina "Aviža prašė", harmonizuota Alfonso Mikulskio, dar labiau pralinksmino nuotaiką ir darniai nuskambėjo "Aik, ažel, undenia", bet į pabaigą nepaprastai gyvai ir nuotaikingai sudainuota "Buvo dūda Vilniuj", humoristiškai užbaigta, sušunkant "BUVO", iššaukė publikos ovacijas. Muzikos vadovei Ritai Čyvaitei Kliorienei priklauso

nuoširdi padėka už tokį puikų repertuaro sudarymą įvairuojant nuotaikas ir sėkmingai prisitaikant prie paties minėjimo prasmės. Didžiąją repertuaro dalį fortepionu lydėjo pianistas Jim Robinson.

Po paskutinės dainos visi sustoję sugiedojo "Lietuva brangi".

Jaukioje ir erdvioje parapijos svetainėje Nora Čečienė su talkininkėmis suruošė nepaprastai puikias vaišes, kurių metu minėjimo dalyviai turėjo progą pabendrauti su Valdu Adamkum, kurio buvimas, be abejo, prisidėjo prie publikos gausumo. Ramovėnams taip pat tenka padėkoti už įdomios programos sudarymą ir atlikėjų parinkimą. Baigiant norisi sušukti: "Tegyvuoja Lietuvos kareivėliai!"

•••••

**Štai, kurie padeda išlaikyti
lietuvišką laikraštį
Atnaujindami
prenumeratą ir kitomis
progomis Dirvai auکوjo:**

Marijošius V., Putnam	10.00
Kuras P., Waterbury	10.00
Daniliauskas J., Stamford ..	10.00
Armanas H. MD., Baltimore ..	20.00
Brazauskas E., Wickliffe ...	10.00
Butrimas S., Cleveland	10.00
Nainys E., Cleveland	10.00
Vaičaitis V., Myrtle B.	10.00
Čerėkas N., Warren	20.00
Virpša J., Chicago	10.00
Černius J., Los Angeles	10.00
Masaitis F., La Mirada	10.00
Šiaurys H., Canada	20.00
Rubinski V., Cleveland	10.00

**Visiems aukotojams
nuoširdžiai dėkojame**

•••••

LKVS Ramovės Clevelando skyriaus pirmininkas Vytautas Januškis atidaro minėjimą.
V.Bacevičiaus nuotr.

INTERNACIONALAS

Vytautas Rėkus

Pirmyn, vergai nužemintieji,
Išalkusi minia, pirmyn...
(Iš bolševikų partijos himno,
Internacionalo)

Pirmame bolševikmetyje Lietuvos komunistai ir prisiplakėliai giedojo pavergėjų himną, Internacionalą, kurio klausant susidarė išpūdis, jog jie gieda savo laidojimo giesmę, rekvijem. Lietuvos komunistai ir komjaunuoliai buvo mūsų užgrobjams su kanopomis parsidavę. Kitų tautų komunistai (pav., lenkų) tik vaidino komunistus, o stengėsi kuo daugiau naudoti ištraukti savo tautai. Nekurie mūsų komunistai ir komjaunuoliai taip šuniškai tarnavo svetimiems, kad net naikino savo tautiečius, dalyvavo deportacijose, gaudynėse ir žudynėse. Viešpatie, kokie jie kvaili! Juk medžiotojas, kada nelieta ko šaudyti, iškarsto šunis. Panašiai galėjo atsitikti su Lietuvos komunistais po lietuvių tautos išnaikinimo. Buvęs mano klasės draugas, tapęs komjaunuoliu, kalbėjo savo kvailon galvon Internacionalo žodžius, kurie

persekiavo mane per visą kalėjimo ir lagerio gyvenimą. Įsitikinome, kad ir "Laisvėje" žmonės pasmerkė tų degeneratų paniekai. Veikė kažkokia tamsi jėga, siekianti paversti dorus žmones nusikaltėliais, "perauklėti" ir padaryti tos tamsios jėgos pasekėjais.

Žodis "internacionalas", parašytas mažąja raide, pagal žodyną – reiškia tarptautinį darbininkų susivienijimą. Komunistai pasisavino ir suklautojo pagrindus, panaudojo nusikaltimams. Lageryje internacionalas – tai buvome mes – visokių tautybių žmonės Vorkutos lagerių spygliuotos vielos spąstuose, apstatyti mongolų bokštais, alkani vergai totalitarizmo, pasmerkėti sovietų valdžios ir bolševikų partijos, lagerio pareigūnų ir blatnių. Tamsybės valdovai suvienodino mus, sugrūdo lagerių ankštumoje dar susiaurintoje mir-

ties zona, kurią peržengti buvo mirtinai pavojinga.

Komunistai laisvą pasaulį šmeižė, smerkė, koneveikė – mėgino mūmose iškiesti neapykantą jam. "Kapitalistinė santvarka nėra geriausia", – sakė Anglijos Premjeras Čerčilis, – "bet kol kas nėra geresnės". Ten darbo žmonės ne tik gyveno laisviau, bet ir buvo turtingesni, todėl sovietų propaganda mėgino visokiausiais būdais juos pažeminti savo vergų akyse; komunistuose palaikyti "budrumą", kad būtų "visada pasiruošęs" pavergti laisvą pasaulį. Ir nors laisvojo pasaulio užgrobumo oficialiai išsižadėjo, tačiau tikrumoje tesė tą pačią politiką, kurią vedė prieš tą išsipareigojimą. Kitaip galvojančius grūdė į kalėjimus, niekino fiziniai ir laužė dvasiniai. Totalitarizmo vergai, išblaškyti tame pragare neturėjo galimybės vienyti ir kovoti už savo būklę; atiduoti vienatvei, pasijautė visai vieniši, be vilties. Vergijos valdovai gerai žinojo to pakrikdymo reikšmę žmonių paniekinimui, sutramdymui. Mongolų durtuvų ir spygliuotų vielų lageryje buvome sugrūsti

krūvoje – žmogus prie žmogaus, visai arti, bet atskirti, iškrikti it paukščiai. Tiems nusikaltėliams žmonijai su-tramdyti beviltiškai laukėme pagalbos, bet jos nebuvo; laukėme stebuklo, kuris tame pragare negalėjo atsitikti.

Lagerių vadovybės talkininkai, kriminaliniai nusikaltėliai, blatnieji simpatizavo tai valdžiai, nes buvo tos pačios kilmės, pažūrų ir pomėgių: jungė juos nusikaltimai ir sadizmas. Tarp kitų priemonių panaudojo lageriuose tautų nesutarimus, manydami, kad pasiseks mus palaužti. Tarp politinių kalinių nebuvo nesusipratimų dėl tautybės, nes buvome vienodoje padėtyje, nualinti, pasmerkėti, sutrempti velniškomis kanopomis, bet nepasidavėme sužvėrėjimui. Mano prisiminimų knygelėje "Polundra!" viršelyje dail. Rudzinskas vykusiai išreiškė tą žiaurią tikrovę simboliškai.

Tautybės sąmonė lageryje buvo jaučiama kitaip negu laisvėje, nes mes buvome vieniši ir pavieniai, nors brigados daugumoje iš vienos tautybės žmonių. Be jokio pasigailėjimo sugrūdo į Vorkutos lagerius beveik visų

atsidūrusių sovietų nelaisvėje, tautybių žmones, kurie ten pergyveno neapsakomas kančias. Skaumas pervėrė širdį, kada atvežė į lagerį gruzinus, buvusius belaisvius iš Italijos. Vargšai pasakojo, kaip juos sovietai visokiais pažadais priviliojo iš Italijos sugrįžti į saulėtą Gruziją. Ar galima rasti pasaulyje gruziną, kuris nenorėtų grįžti į savo gražią, šiltą ir mylimą tėvynę Gruziją? Sutiko. Vaziavo keleiviniu traukiniu linksmi nusiteikę, nekurie su žmonomis, o iš jų nekurios italų kilmės moterys. Šoko ir dainavo. Deja, vos tik pervaziavo Austrijos sieną, traukinį apstatė čekistais su šunimis, išlaipino iš traukinio atskyrė moteris nuo vyrų, o ne retai ir nuo vaikų; suvarė į gyvulinius vagonus ir atvežė į Vorkutą, kur buvo jau virš 20 laipsnių šalčio, o Italijoje jiems išvažiuojant – apie 20 laipsnių šilumos! Gruzinais šalo, mirė, o despotai džiugavo. Ar galėjo būti didesnis paniekinimas? Mes neturėjome galimybės jiems padėti – juos nualino badu ir pribalgė šalčiu. Jų tragedija – tai tos santvarkos priemonė

(Nukelta į 8 psl.)

ŠVIESIAI LIETUVOS PATRIOTO A. ZDANAVIČIAUS ATMINČIAI

Kai 1944 metais atėjūnų – hitlerinės Vokietijos ir stalininė sovietų – kariuomenės jau grūmėsi Lietuvos žemėje, daugelyje Žemaitijos valsčių viršaičiai ir seniūnai, išsigandę vienu ar kitu bei norėdami likti "nesusitepę", paliko savo kėdes. Taip atsitiko ir Kaltinėnų valsčiuje – išsilaisvino viršaičio vieta. Atsibastę iš kitų Lietuvos vietų "svieto lygintojai" bei vietiniai bendraminčiai pradėjo plėšikauti, o nesant vietos valdžios vokiečių kareiviai savivaliauti.

Šią sunkią valandą kaltinėniškiai, po pamaldų bažnyčioje susirinkę į parapijos salę, viršaičio pareigas patikėjo parapijos komiteto nariui, buvusiam šauliui, prekybininkui, sakyčiau – po bažnyčios klebono Kaltinėnų miestely didžiausią autoritetą turinčiam žmogui – Antanui Zdanavičiui. Jis – Pirmojo pasaulinio karo dalyvis, ginčdamas JAV ginklo garbę mūšiuose prieš kaizerinę kariuomenę, sužeistas, Nepriklausomos Lietuvos metais gavęs iš JAV pašalpą. Kaip buvęs prekybininkas, turėdamas bendradarbiavimo diplomatijos, kaip susikalbęs vokiškai, naujasis viršaitis dauguma atvejų susitaria su vokiečių priedurinių dalinių vadovybėmis, palengvindamas valsčiaus gyventojų dalį. Kadangi aš mokiausi su Antano Zdanavičiaus dukra Elena gimnazijos vienoje klasėje, tai ne kartą Kaltinė-

muose teiravaus, kaip dirba naujoji valdžia, t.y. viršaitis. Atsakymas buvo vienas: "Mes jį pasirenę ant rankų nešioti. Žmogus – prie "tanciaus ir prie rožančiaus"...

1944 metų spalį, vos praėjus pirmiesiems "vaduotojų" daliniams, karinė žvalgyba sulaiko viešai visų Kaltinėnų valsčiaus žmonių išrinktą viršaitį Antaną Zdanavičių ir padaro jo bute kratą. Apie ją man papasakojo mano klasiokė Elena ir kiti

A. Zdanavičius JAV kareivio uniformoje Pirmojo pasaulinio karo metu.

buvusio viršaičio patrioto šeimos nariai dar tada, kada aš, žurnalistas, apie tai negalėjau rašyti...

Sovietų armijos žvalgybininkai šventę "tikrą šventę" buvusio viršaičio bute kratos metu suradę "Amerikos šnipą", "lietuviškojo nacionalisto" dokumentus, vienas kitam per petį plojo, džiaugėsi, rodydami Amerikos kariuo-

menėje tarnybos, amerikoniškosios pensijos bei pilietybės popierius, tarpusavyje kalbėjosi: "Špijon amerikan-skovo imperializma v litovskoj škure služil nemeckomu fažizmu" ("Amerikos imperializmo šnipas lietuviškajame kailyje tarnavo vokiškamam fašizmui"). Aišku, Amerikos imperializmo šnipui neturi būti vietos "šauniosios raudonosios armijos išvaduojoje Tarybų Lietuvos žemėje"...

Skustuvų, skutimosi peiliukų, žirklių ir kitų vyriškų daiktų tarpe, kuriuos šeiminkas laikė už pakabinto kambaryje veidrodžio, buvo ir Amerikos kario žetonas, kurį šeiminkas kratos metu nepastebimai paėmė ir įmetė į bulvių skuteklių krūvą, ir taip buvo išsaugotas pats svarbiausias įrodymas, kad Antanas, Aleksandro sūnus, Zdanavičius, gimęs 1893 metų balandžio 28 d., pažymėtas žetonu Nr. 1390960, tarnavo JAV veikiančioje Vakarų fronte kariuomenėje.

Antanas Zdanavičius dingo, kaip adata šieno vežime... Žmonės pavieniai, kolektyviai rašė pareiškimus, prašymus, laiškus į visas apskrities, respublikos, sąjungos instancijas, kad Zdanavičius buvo geras žmogus, ne hitlerininkų paskirtas, o pačią žmonių išrinktas laikinai, kol pokario žmonių gyvenimas susitvarkys... Visos minėtos įstaigos tylėjo, tik žmonės šnekėjo, kad saugumo darbuotojai klausinėja žmones, kas tuos laiškus, ginan-

čias vokiečių pakaliką, organizuoja... O toliau jau tėvo dalia laukia... ir mano klasiokės Elenos Zdanavičiūtės.

Ir štai ne perseniai Elena Zdanavičiūtė – Dargienė, jau grįžusią iš sovietinio "rojaus" ir dirbančią Kėdainių rajono Kalnaberžės medpункte, pasiekia nepažįstamo žemiečio laiškas, privertęs pergyventi pirmąsias sovietinio siaubo valandas.

Jis, laiško autorius Izidorius Čaras iš Tauragės, rašo kad jau nuo 1990 metų ieškojęs žinomo Tauragės apskrities Kaltinėnų valsčiaus visuomenės veikėjo, paskutiniaisiais vokiečių okupacijos metais buvusio viršaičio Zdanavičiaus giminių, norėdamas perduoti savo dėdės mokytojo Pertro Čaro priešmirtinius žodžius apie Elenos tėvo paskutines gyvenimo valandas.

Mokytojas Petras Čaras, anksčiau dirbęs Šilalės ir Kaltinėnų valsčiuose, paskutinį kartą susitikęs su savo rinktąja valdžia – valsčiaus viršaičiu Antanu Zdanavičiumi sovietinės kariuomenės kontražvalgyvos požemiuose Vilkyškiuose (Šilutės rajonas). Pirmiesiems "vaduotojams" nepatikę mokytojo bute kabėję Lietuvos herbas "Vytis", Vytauto Didžiojo, Valančiaus, Maironio ar Vaižganto portretai. Už tai "smerš" ("smerš" – sutrumpintai: "mirtis šnipams") kontražvalgybininkai surado tokiam mokytojui vietą požemyje... Dėdė papasakojęs, kad juos, keturis, kariškiai atvežę ir

patalpinę į "junkerių" mokyklos rūšį. Jame jie jau radę aštuonis žmones. O toliau tegu kalba mokytojo Čaro dienoraštis.

"...Tarp trečios ir ketvirtos pertvaros buvo sausašakė. Palengva ją išstūmę, pasidarėme patogią pasikalbėjimui skylutę. Ji buvo galvūgalyje prie pat žemės. Pro ją sužinojau, kad trečioje kameroje yra geras mano pažįstamas Kaltinėnų valsčiaus viršaitis Antanas Zdanavičius. Gavę progą, mudu nuoširdžiai pasikalbėdavome... Spalio 30 d. frontas pasistūmėjo toliau ir visai aprimo. Pasklido gandas, kad rusai forsavo Nemuną ir užėmė Tilžę. Štabe girdisi kažkoks pagyvėjimas. Požemyje sustiprino sargybą. Į tardymą nekviečia nė vieno. Visą dieną leidžiame beviltiškoje nežinioje. Ėmė temti.

Apie 21:00 vakaro atėjo papildoma sargyba. Į požemį įėjo keletas vyrų, priėjo prie pirmos kameros, įsakė pasiimti savo mantą ir išeiti. Išsivarė į kiemą ir nuzingsniavo tolyn Lauksargių kryptimi".

O toliau jau..." išvykos kryptimi už kaimo pasigirdo šūviai, šaudė neilgai ir vėl aprimo". Taip "mirtis šnipams" tarnybos vyrai susitvarkė ir su antros kameros gyventojais.

"Po valandos ar daugiau laiko atėjo į požemį keletas ginkluotų vyrų, priėjo prie trečios kameros, atidarė duris, liepė pasiimti daiktus ir (Nukelta į 9 psl.)

INTERNACIONALAS

(Atkelta iš 7 psl.)

žmogų sunaikinti. Panašius kontrasto metodus naudojo ir tardymo metu savo sadizmui patenkinti.

Trumpam laikui barake buvo uždarytas septyniolikos metų jaunuolis, nuo Pavolgės vokietis, kuris nežinojo nei kur jo tėvas, nei kur motina. Visus vokiečius iš Autonominės Vokiečių Respublikos išsklaidė po visą imperiją, atskyrė vaikus nuo tėvų, moteris nuo vyrų. Už lagerio ribų buvo apgyvendinti keli Pavolgės vokiečiai, bet to berniuko nepažinojo. Tarp tų apgyvendintų vokiečių buvo vienas labai gabus kalvis Šmitas. Dirbdamas kalvėje "Mechcech" stebėjau kupiną žavumo jo darbą, panašų veikiau į kūrybą. Kada ištraukdavo įkaitintą geležį iš ugnies, tada jam aplinka tapdavo nepastebima, visos jo jėgos ir dėmesys būdavo tam, ką ten ant priekalo kūrė. Mes nutraukdavome darbą ir smalsiai sekėme jo taupius, tik reikalingiausius judėjimus, kuriančius tobuliausią kūrinių. Girdėjosi tik plaktuko taktai ir kūjo būtiniausi dūžiai – akor-

dai: "tik-tik-tak", "tik-tik-tak"... susiliejančieji tartum į vieną simfoniją ir vieną veiksmų sutartinę; iš po smūgių plieskė ziezirbos į visas puses. Stebėtinai greitai baigdavo savo produktą, tobulą ir reikiamai užgrūdintą. Mes per pamainą, geriausiu atveju, nukaldavome tris kirvius, o jis per pusę – penkis puikius kirvius, kuriems beveik nereikėjo tekėlo. Niekada prieš tai ir po to nemačiau tokio genialaus kalvio. Dieve, kad tas žmogus gyventų laisvame pasaulyje, kokią jis turėtų vertę ir žmonėms naudą! Kitą pusę pamainos Šmitas išsėjos, ar darė iš geležies naudingus daiktus bei papuošalus. Kiek tokių talentų palaidojo tame sovietų pragare?! Nuo to laiko vokiečius pradėjau kitaip vertinti.

Lageryje daugiausia buvo Volynės ukrainiečių, kurie ištverė lenkų okupaciją, norėję atgauti savo nepriklausomą Ukrainą, už tai sovietų buvo žiauriai baudžiami: tremiami į lagerius, žudomi, sodinami į kalėjimus, naikinami. Sovietai jiems dovanojo savo "laisvę", kuri

ukrainiečiams buvo didžiausia vergija jų istorijoje, o sovietų saugumo organai tik laukė jų atviro pasireiškimo, kad galėtų kuo daugiau sušaudyti, išnaikinti ir galutinai juos pavergti. Be to keli šimtai metų be nepriklausomybės išugdė nepasitikėjimą, įtarumą. Persekiojami ukrainiečiai, prieškariniai veikėjai surasdavo prieglaudą ir Nepriklausomoje Lietuvoje. Pateikiau pavyzdžių, bet nei vieno nesutikau, kad apie tai žinotų. Nors jų lageryje buvo daugiausia, tai nebuvo vieningi ir kai kitų tautų žmonės gelbėjo savo gyvybę pavieniai ir pagal savo asmeniškąs galimybes, nes ne visad galima buvo tikėti net ir saviems.

Vieni iš stambiausių vyrų latviai, susemti po jų kariuomenės pralaimėjimo, buvo sugrūsti į katorgos lagerius. Sovietų okupacijai grėsiant, beviltiškoje padėtyje latviai susimobilizavo ginti savo tėvynę, bet jėgos nebuvo lygios. Pralaimėjo, mėgindami ginti savo laisvę ir nepriklausomybę, o pasaulio galybės nekreipė dėmesio į jų kilnų, nors ir desperatišką žygį. Žiauriausiai sovietai

elgėsi su pavergtais latviais: ko nesusaudė – išsiuntė į katorgą. Su latviais mes turėjome bendrą kalbą ir likimą: užjautėme vieni kitus, o mes jiems pavydėjome drąsos ir aukštai vertinome jų didvyriškumą.

Buvo tarp mūsų lageryje čuvašas ir komis (Vorkuta buvo Komi Autonominės Sovietų Respublikos ribose), buvo estas ir kinietis, mėginęs nusipirkti duonos, perėjęs sovietų sieną, apkaltintas šnipinėjimu. Tarp blatnųjų rusų, einančių visokias pareigas lageryje, buvo vienas normalus rusas nuo Tulos, kalbantis tik rusiškai. Rusų kalba domėjaisi prieš Lietuvos aneksiją, todėl su juo galėjau pasikalbėti. Jis šmeižė blatnuosius, nusikaltėlius, bet bijojo ką nors pasakyti apie santvarką ir jos padarinius. Kartais, grįždamas iš darbo į lagerį, matydavau tą rusą ieškančią mėslyne ko nors valgomo. Vargšas prapulė kažkur ir jau daugiau nesutikau to geraširdžio ir sąžiningo ruso.

Paliečiau esmę tos nelaimės tik paviršutiniškai, nes reikėtų šimtų tūkstančių puslapių, kad aprašyti visų

tautybių tragedijas toje vergijoje. Antai lenkų kilmės šaltkalvis Zalevskis numirė ant grynų gultų ir liko amžinai įšalusioje žemėje. Vidurio Azijos žmonės, liūdnai giedantieji savo orientales ir gaudžias giesmes, kaip ir kitų tautų žmonės numarinti ir nukankinti nesugrįš iš to lagerio "internacionalo", kurio sudėtyje esančios tautos suskaldytos, palaužtos, nesugebančios vienyti ir gintis. Jei žydai, pasiruošę vienybei tradicijų ir ortodoksinės religijos dėka, neatlaikė rudojo fašizmo, nesugebėjo apsiginti, tai mes be to pasiruošimo skaudžiai nukentėjome raudonojo sovietų fašizmo tamsoje. Pagal Internacionalo žodžius mes buvome "Alkani vergai", pasmerkti sovietų totalitarizmo valdovų. Buvome sugniaužti spygliuotų lagerių voratinklyje už dvigubos geležinės uždangos.

O, kaip laimingos tautos, kurios nepasidavė sovietų velniškos propagandos vilionėms, nebuvo užgrobtos! Laisvo pasaulio žmonių sąmonė neužteršta ta baisybe, kuri mums neduoda to užmiršti ir ramiai miegoti.

Lenkija, 1994

VALDANČIOJI PARTIJA

Vladas Vijeikis

Išgirdau per televiziją blogą žinią. Kur kitur gali išgirsti blogas žinias jeigu ne per televiziją. Taigi, buvo pranešta, kad bigelių veislės šunės yra septyniasdešimt antroje vietoje šunų protin-gumo pakapose. Aš turiu du šunis. Vienas bigelių veislės, o kitas kažkokios nežino-mos. Bet mane labai suner-vino mano bigelis. Jį vadinu Dingo. Taip kaip Australijos laukinius šunis. Iki šiol jis man atrodė gana protingas. Atsiliepdavo šaukiamas tik pusryčiams ir vakarienei. Ko čia lakstysi kiekvienam švilp-telėjimui. Dešrą užuosdavo per dvejas duris. Nevalgė brokoli, taip kaip prezidentas Bush. Niekad nestojo ant dviejų kojų ir nesivartalojo. Manau, kad tai kenkia jo aukštai kilmei. Mat jis yra anglų medžioklinis šuo. Jis vaiko lapes kartu su anglų aristoratais, kurie vejasi lapę ant arklių.

DINGO

Mano Dingo nemiega ant grindų. Jo vieta nakties poilsui šalia manęs lovoje. Jaunystėje buvo pakliuvęs po automobiliu. Po sunkių ope-racijų gyvybė buvo išgelbėta, bet kairė koja neveikia, kaip dešinioji. Bet jis nesiskun-džia. Jo aukšta kilmė prilaiko.

Kartais miegodamas jis amtelis ir judina kojas. Reiškia sapnuoja tas angliškas medžiokles, kuriose jam ne-teko dalyvauti.

Taigi, išgirdęs tą baisią žinią, kad mano šuo yra net

septyniasdešimt antroje vie-toje labai susinervinau. Su-pratau, kaip jaučiasi finansi-ninkai išgirdę, kad jų akcijos nudardėjo žemyn.

OTO

Turiu ir dar vieną šunelį, kurį jo gera draugė pavadino Oto von Bismark. Sako, kad jis labai panašus į šį istorinį asmenį. Vadinu jį sutrum-pintai Oto. Nežinau kokios jis kilmės, tad nesudaro jokių rūpesčių kurioje šunų herar-chijos pakopoje jis yra. Gal ir gerai. Kada Dingo akcijos krito, Oto laikosi kaip ir anksčiau.

Oto tikras politikierius. Jis labai gražiai sugyvena su katinu. Jis puikiai žino, kad šeimininkė bus labai nepa-tenkinta jeigu ims urgėti ant katino. O šeimininkė yra ta, kuri pateikia pusryčius ir va-karienę. Dingo urzgia ret-karčiais ir ant katino ir ant Oto. Mat nori parodyti, kad jis yra valdančioji partija. Kartais Oto bando pakelti triukšmą. Taip sakant opozi-cija. Bet Dingo visados lai-mi. Ir vyksta taip. Katinas, neutrali partija pasitraukia į pašalį. Oto, opozicija galan-da dantis sekančiam susirė-mimui. Dingo ramiai atsigu-la. Jis valdančioji partija. Nors protiniai jis yra tik sep-tyniasdešimt antroje vietoje. Bet jis to nežino ir nenori žinoti.

(Atkelta iš 2 psl.)

Rusijos kareiviai prižiūrėjo tvarką ir balsavimo būstinių saugumą. Rusai Tadžikista-ne dar turi didelę įtaką. Ofi-ciali spauda mažai rašė apie kitą kandidatą į prezidento vietą Abdulajanovą. Kitos politinės partijos buvo už-draustos. Oponentas pasisa-kė už laisvosios rinkos refor-mas, tačiau joms liko mažai vilties.

• Šri Lankos prezidento rinkimus laimėjo lapkričio 9 d. moteris Chandrika Kuma-ratunga. Jos pagrindinis kon-kurentas žuvo bombos spro-gime vos trys savaitės prieš rinkimus.

• Irako parlamentas ofi-cialiai paskelbė, kad Irakas pripažįsta Kuwaito valstybę ir jos sienas. Sakoma, kad didelį spaudimą Irakui padarė Rusijos vyriausybė, kuriai Irakas skolingas didelę sumą prinigų už anksčiau atsiųstus ginklus.

• Angolos vyriausybė pasirašė paliaubų susitarimą su UNITA sukilėlių delega-cija. Laukiama platesnių tai-kos derybų, kurios užbaigtų pragaištingą pilietinį karą. Angola, buvusi portugalų ko-lonija, yra turtinga ne tik savo deimantų kasyklomis ir naftos šaltiniais, bet turi ir derlingus žemės plotus.

• Hagoje tarptautinis Jungtinių Tautų karo nusikal-timų teismas paskelbė kalti-nimus savo pirmame posėdyje. Kaltinamas Serbijos kon-centracijos stovyklos virši-ninkas Dragan Niočič, kurio priežiūroje buvo kankinami kroatai ir bosniečiai karo be-laisviai.

lėjo apie draugo tragiškąją mirtį, net savo užrašus laikė paslėptus nuo svetimų akių, tik mirties patalė tepisiminė šią skaudžią istoriją, matyt, kontražvalgyvos buvo mirti-nai išgąsdintas arba buvo pa-sirašęs pasižadėjimą, kad už šios paslapties neišlaikymą atsakys, kaip už valstybės išdavimą... Jis tylėjo, kaip tylėjo ir gimtoji žemė, gūdžią naktį priglaudusi ne vieną savo sūnų patriotą.

Dabar tuose namuose, kur vokiečių okupacijos me-tais buvo kažkokia vokiečių policijos tarnyba ar junkerių mokykla, įsikūrė katalikų Šv. Onos bažnyčia. Nėra sekma-dienio ar jubiliejinės šventės, kad juose neskambėtų Aukš-čiausiajam padėkos žodžiai už Tėvynės Lietuvos laisvę, prašymai Amžinosios šviesos tiems, kurių gyvybės užgeso prieš 50 metiams, gūdžią 1944 spalio naktį Vilkyškių gyvenvietės apylinkėse, kad nedegtų žvakės kovotojų už Dievą ir Tėvynę garbei.

Kazys Kedaitis
1994 m. spalio

Iš visur apie viską

• Vakarų pasaulio aviaci-jos bendrovės paskelbė, jog šiais metais per devynius mė-nesius keleivių, skraidančių lėktuvais, skaičius padidėjo 8-9 nuoš., o prekių perveži-mas pakilo 13 nuoš., lyginant su praėjusiais metais. Vokie-čių Lufthansa skelbia, kad bendrovės pelnas šiemet 52 nuoš. didesnis už praėjusių metų pelną.

• Rusijos prezidentas Jelcinas paskyrė Anatoly Ču-bais vicepremjėru ekonomi-niams reikalams. Čubais anksčiau vadovavo privatiza-vimo departamentui. Jis lai-komas stipriu reformų šali-ninku, energingas, 39 metų amžiaus. Jam teks dirbti su 50 metų anžiaus nauju finan-sų ministru Vladimiru Pans-kovu ir su Centrinio banko viršininke Tatjana Paramo-nova.

• Bosnijos serbų vadas Radovan Karadžić paskelbė serbų mobilizaciją ir įvedė kai kuriuose miestuose karo būklę. Vis daugiau apšaudo-mas Sarajevo miestas, dau-giau žuvusių ir sužeistų.

• Australijos užsienio rei-kalų ministras pasakė, jog Tailando biznierių turi ry-šius su Kambodžijos komu-nistais, kurie prekiauja ne tik brangiaisiais akmenimis, bet ir miško medžiaga. Tailando vyriausybė išsėdė dėl tokio pareiškimo.

• Prancūzijos prezidentas sukvieta Afrikos buvusių prancūzų kolonijų valtybių vadų konferenciją, Rwandos naujos valdžios atstovas ne-buvo kvieistas. Jungtinių Tau-tų Saugumo taryba nutarė teisti genocido kaltinimais paliestus Rwandos vadus.

• Ukraina gavo iš Tarp-tautinio Valiutos Fondo dar 371 mil. dol. paskolą. Vy-riausybė paskelbė kainų pa-kėlimą būtų nuomoms, trans-portui, maistui ir elektrai.

• Lenkijoje toliau vyksta ekonominės reformos. Už-sienio ekonomistai stebisi naujomis finansų įstaigų for-

momis. Neseniai baigėsi de-rybos, kuriose nutarta steigti naują banką, kuriame daly-vauja: Austrijos antras di-džiausias bankas "Creditan-stalt", Lenkijos žemės ūkio kooperatyvinis bankas "Bank Gospodarki Zywnosciovej" ir katalikų Bažnyčios ekono-minės tarybos fondas, kurio direktorius – kun. Edward Sobieraj. Naujas lenkų ban-kas jau turi 1,230 skyrių.

• Britanijos vyriausybė pavedė naftos bendrovėms pradėti naujų naftos šaltinių grėžimo darbus Atlanto van-denyne, į vakarus nuo Shet-lando salų. Čia esą daug du-jų ir naftos.

• Britų parlamente suda-ryta speciali transporto komi-sija, kuriai reikia rasti atsakymą į klausimą, kaip išveng-ti Londono miesto gatvių eis-mo užsikimšimų. Judėjimas, tuo labiau automobilių pasta-tymas, jau nebeįmanomas. Spaudoje siūloma įvesti Lon-done "kelio mokesčius". Jie nebloggeriai veikia Norvegijos Oslo mieste ir Singapūre. Į Londono centrą važiuojan-tieji turėtų mokėti aukštas kainas, kurios miestui duotų 150 mil. svarų per metus.

• Prezidentas Clintonas nusprendė dar prieš Kalėdas parvežti namo daug kareivių, dabar esančių Kuwaite ir Haiti.

• Gruodžio 9 d. Miami, Floridoy įvyks Pietų Ameri-kos vyriausybės galvų suva-žiavimas.

• Pietų Afrikos vicepre-zidentas Mbeki paskelbė vy-riausybės narių algų sumažini-mo planus. Valdžia siūlo daug įmonių privatizuoti. Prieš valdžios perėmimą juo-dųjų Afrikos Tautinis Kon-gresas kalbėdavo apie plates-nį įmonių nacionalizavimą.

• Lapkričio mėn. Mas-kvoje pritrūko gazolino. Au-tomobiliai ilgas valandas lau-kė eilėse. Gazolino kainos Rusijoje, subsidijų dėka, kai-nuoja JAV valiuta po 61 cen-tą už galioną.

ŠVIESIAI LIETUVOS PATRIOTO A. ZDANAVIČIAUS ATMINČIAI

(Atkelta iš 8 psl.)

išeiti. Mano draugas (A. Zda-navičius) išeidamas tarė: "Lik sveikas, Petrai! Gal dau-giau nebeapasimatysime" Sargybiniai kaip vilkai puolė jį, kam kalba, ir tuoj išgrūdo laukan, stumdydami šautuvų buožėmis. Išvarė, nutilo ir nutilo.

...Jau buvo vėla naktis ir artėjo aušra, kai pasigirdo šū-viai, pro langelį į rūšį skver-bėsi melsva šviesa. O kai grį-žo ginkluotieji, jau buvo vi-sai šviesu. Sargybinis priėjo prie mūsų kameros, atrakino duris, liepė pasiimti daiktus ir išeiti. Bet tuo metu nuo lauko durų nuaidėjo šūks-mas: "Palauk, nevesk! Užra-kink duris!" Sargybinis su-

grąžino mus, užrakino ir nu-ėjo prie kitų sargybinių".

Kadangi "nenugalimo-sios" daliniai užėmė pirmąjį užnemunės miestą – Tilžę, "mirtis šnipams" tarnybos viršininkas, kurio žinioje buvo ir žmonių rinktas vir-šaitis, ir mokytojas, savo kambaryje pasikabinęs kaž-koki senovės raitelį, o ne tautos vadą ir mokytoją, kaip didžiausi liaudies priešai, pir-mąjį sušaudė: tegu nelaukia amerikono, antrąjį pasigailė-jo: tegu pasikabina mokyto-jas "didžiojo tautų vado ir mokytojo" portretą...

Ir, jeigu mokytojas Pet-ras Čaras, senas ir geras An-tano Zdanavičiaus pažįsta-mas, keliasdešimt metų ty-

NAUJA
KNYGA

Vlado Vijeikio
linksni pasakojimai

\$8.00. Persiuntimas \$2.50

Tėviškė, 4346 S. Western
Chicago, IL 60609

Taip pat gaunama Dirvoje

KELIONIŲ VYNO - VISIEMS PO GURKŠNELĮ

(Atkelta iš 5 psl.)

gyvenimo būdą ir aplinką, jų nuostabiai melodingas dainas ir grakščius šokius, kuriais ypač didžiuojamasi Argentinoje.

Neliko autoriaus nepastebėti ir šių šalių gyvenimo šėšėliai, nors, kaip įprasta, turistams stengiamasi parodyti kiek galint šviesesnę pusę. Stebina nepaprastai ryškūs turtiniai kontrastai. Šalia prabangos, ištaigingumo ir išorinio blizgesio daug kur egzistuoja apgriuve, suvargę bedalių namai bei lūšnos. Turbūt visur pasaulyje prabanga ir skurdas egzistuoja šalia vienas kito, tačiau čia, Pietų Amerikoje tas pabrėžtinai akivaizdu.

Šios šalys įdomios dar ir todėl, kad čia jau daugiau nei prieš šimtą metų yra atkeliavę ir įsikūrę ir mūsų tautiečiai. Trumpa kelionės dalis skirta susitikimams su jais. Tikrai idomu, kad ten gyvenantys lietuviai, dėl suprantamų priežasčių, tam tikra prasme kiek tai labiau izoliuoti nuo bendrai po pasaulį išsiblaškusios lietuvių bendruomenės, sugebėjo išlaikyti savyje ir išiepyti jaunimui labai stiprų tautiškumo jausmą, pasireiškiantį įvairiausiomis lietuviškos veiklos formomis. Taip yra visame Pietų Amerikos žemyne.

Havajai, autoriaus pavadinti gėlių ir ugnies sala, tikras gamtos stebuklas. Daugelis iš apsilankusiųjų Havajuose, įvertindami havajiečių svetingumą, šį gamtos kampeį netgi rojumi vadina.

Nežiūrint, kad kelionė "rojuje" buvo labai trumpa, ji vistiek suteikia gana nemažai ir įdomios informacijos. Čia autoriaus dėmesys daugiausia sukoncentruotas į nuostabius aplinkos vaizdus, į havajiečių charakterius, jų buitį, kultūrinio gyvenimo pasireiškimus. Autoriaus nuomone, havajiečių dvasinės kultūros pagrindas yra muzika ir šokiai. Dabar Havajai yra turistų ir atostogautojų mėgiamiausia ir daugiausia lankoma vieta.

Na ir paskutinis Naujo-

sios Odisėjos skrydis iš Clevelando per Čicagą, San Franciską, į Bankoką. Tai skrydis į kitą pasaulį, kuriame, autoriaus žodžiais tariant, ne tik kita aplinka, bet ir kitas oras. Čia mišinys Rytų mistikos ir šiuolaikinio modernizmo.

Naujas pasaulis - nauji išpūdžiai ir nauji netikėtumai. Tai nuolatiniai septynių dienų kelionės palydovai, kuriuos autorius, su jam būdingu smulkmeniškumu (suprantama tik gerąja prasme), paverčia nuostabiai vaizdingu piešiniu.

Tailandas, tai budizmo citadelė, kurioje, kaip niekur kitur pasaulyje, Budos mokslo šventai laikomasi. Nors įvairiausios Budos statulos sutinkamos kiekvienoje šventykloje, kurių Bankoke nepaprastai gausu, tačiau savo didingumu neprilygstamas yra Gulintis Buda Vat Jatubono šventyklų ir vienuolynų komplekse. Skulptūra 150 pėdų ilgio ir 50 pėdų aukščio, pagaminta iš plytų ir betono, o paviršius padengtas aukso plokštelėmis. Kokiu menku turi pasijusti mirtingasis žmogus šalia tokio milžino ir dar turinčio dievišką prigimtį...

Kelionės išpūdžiuose nemažai vietos skirta šalies istorijai, istorinių paminklų, šventyklų aprašymui, supančiai gamtai, na ir žinoma žmonėms, jų papročiams, gyvenimui. Vaizdinga kelionė laiveliais į turgų ant vandens, kuriame plūduriuoja šimtai laivelių, prikrautų įvairiausiomis gėrybėmis. Įdomi ekskursija į krokodilų ūkį. Čia netgi buvo dresiruotojų su krokodilais pasirodymas. Kitoje vietoje artistai buvo drambliai. Reikia turėti omenyje, kad visur Pietryčių Azijoje drambliai ypač gerbiami.

Folkloro programa Rožių sode, atrodo autoriui bus palikusi ypatingą išpūdį apie šios šalies žmonių papročius, jų kultūrą, tarpusavio santykius ir svetingumą. Na o karališkųjų rūmų kompleksas, kuriame gausybė nepakartojamų architektūrinių statinių,

stebinančių savo puošnumu, sukelia pelnytą pagarbos jausmą tailandiečiams.

Galbūt dar nesinorėtų skirtis su šiais maloniais, laimingais atrodančiais ir gyvenimu patenkintais žmonėmis, bet turistai yra savotiškas belaisvis. Kelionės programa rodo, kad jau laikas skristi į Honkongą.

"Kvepiantis uostas" - taip dar kartais vadinama Honkongo sala, kuri žiūrint pro lėktuvo langą, savo dangoraižiais autoriui priminė tolimąjį Rio de Janeiro. Tačiau lėktuvui nusileidus ir iš jo išlipus, pasijunti patekęs į mažai pažįstamą kinų kultūros ir civilizacijos aplinką. Honkongo miestą galima prilyginti modernioms plieno, betono ir stiklo džunglėms. Atrodo viskas modernu ir vakarietiška, betgi visur, ir net tarp dangoraižių, vyrauja kinų kultūra, kinų ūvasia ir kinų gyvenimo būdas.

Įdomiai aprašoma krašto istorija, kuri, kaip teigia vietiniai žinovai, siekia net 6000 metų. Istorijos muziejuose gausybė seniausių laikų, tūkstantmečių prieš Kristaus gimimą, eksponatų, kuriais visi nepaprastai didžiuojasi.

Nedidelė šalis, neilgai ir trunkanti kelionė. Trumpi apsilankymai Devynių drakonų pusiasalyje bei Ramybės saloje, kur taip pat labai daug susižavėjimą keliančių senovės paminklų ir, kaip nebūtų gaila, vėl reikia kelti ranką paskutiniam atsisveikinimo mostui.

Šiuo metu Honkongas, nepaisant egzistuojančios ekonominės gerovės ir gyventojų optimizmo, pergyvena tam tikrą krizę dėl neaiškos rytdienos. Teliko tik trejetas metų iki kraštas pereis Kinijos priklausomybėn. Daug kam tai kelia nerimą...

Paskutinieji kelionių eta-

Kuršių Nerijoje, Raganų kalne puikuoja daug nuostabių medžio skulptūrų.
V.Kliorio nuotr.

pai vėl Europoje. Šitos kelionės, tai ne vien turizmas. Tai išvykos į Lietuviškų studijų savaičių renginius Italijoje, Austrijoje, Didžiojoje Britanijoje, Vokietijoje ir buvusioje Čekoslovakijoje. Nežiūrint, kad šių išvykų metu turistiniams tikslams laiko nebuvo per daug, knygoje pateikti visų aplankytų miestų - Veronos, Zalcburgo, Londono, Augsburgio ir Prahos - aprašymai nepaprastai vaizdingi ir gražūs. Juose apstu istorinių ir kultūrinės raidos bei dabarties faktų, na ir, savaime suprantama, aptarimų lietuviškų reikalų, kurie buvo svarstomi studijų metu bei išpūdžių, patirtų susitikimuose su atvykusiais iš kitų pasaulio kraštų tautiečiais.

Užverti paskutinį knygos lapą ir susimąstai - kiek užsidegimo ir energijos reikėjo šioms visoms kelionėms, kiek kruopštaus darbo valandų reikėjo joms visoms aprašyti. Juk tokiai knygai nepakanka trumpų pastabų, užrašytų turistų blanknote,

klausantis gido pasakojimų. Tam reikėjo perversti gausybę istorinių, geografinių šaltinių, meno, architektūros kūrinių aprašymų. Reikėjo atrinkti svarbiausius faktus, viską atitinkamai susisteminti ir tik po to imtis to paties sunkiausio darbo - rašyti.

Neabejoju, kad Henriko Staso atliktas darbas nebus bergždžias. Esu tikras, kad visi, kurie perskaitys šią knygą, bus dėkingi jos autoriui.

Rašydamas šitą rašinį nesiekiau tikslo nagrinėti knygą iš recenzento pozicijų. Beabejo, recenzentai ir priekabūs kritikai, greičiausia, ras kokių nors trūkumų, galbūt, kalbos netikslumų ar korektūros klaidų. Tačiau esu įsitikinęs, kad tai nei kiek nesumenkins knygos vertės.

Baigiant, belieka palinkėti Henrikui Stasui daugiau naujų ir įdomių kelionių ir tikėtis, jog iš jų jis taipogi parveš ir mums naują taure to svajinančio kelionių vyno.

Anicetas Bundonis

RITA STAŠKUTĖ

Kelionių specialistė

Europa, Karibų salos, Meksika, Pietų Amerika, Vid. Rytai

TEL: (216) 831 - 5530 FAX (216) 831-5028

1994 METŲ KELIONĖS Į LIETUVĄ

geriausios kainos - patogiausio lėktuvai

1-800-366-9980

FINNAIR: via Helsinki į Vilnių

(antradieniais, trečiadieniais, penktadieniais)

arba kitomis jums tinkamoms oro linijomis:

SAS-via Copenhagen, LH-via Frankfurt,

LOT Polish-via Varšuva, AUSTRIAN AIR-via Viena

BORN TO TRAVEL

26949 Chagrin Blvd. • Suite 103 (Ohio Savings Building) BEACHWOOD, OH 44122

TRANSPAK

**Siuntiniai į Lietuvą - pristatomi į namus.
Talpintuvai į Lietuvą siunčiami kas savaitę.**

AIR CARGO skubiems siuntiniams.

ŠVENČIŲ PROGA

PINIGAI pervedami **DOLERIAIS**

papigintomis kainomis. Mažiausia suma - \$50

MAISTO SIUNTINIAI: nuo \$29 iki \$98

55 svarai, maisto rinkinys \$98

Pageidaujant prisiimsime smulkia informaciją.

Siųskite per seniausią siuntinių į Lietuvą įstaigą. Dirbame nuo 1987

Rūta Degutienė 216 943-4662

28262 Chardon Rd. Willoughby Hills, OH 44092

TRANSPAK 2638 W 69th Street Chicago, IL 60629
CHICAGOS Tel. 312-436-7772

PENSININKŲ DĖMESIUI!

Paskutinis šių metų pensininkų suėjimas įvyksta gruodžio mėnesio 1 dieną (ketvirtadienį) Lietuvių Namų viršutinėje salėje.

Skanūs pietūs, įdomi programa ir prieškalėdinė nuotaika visų laukia.

Pabendrausime, pakalbėsime ir numatysime planus bei siekimus 1995 metams. LAUKIAME.

PARAMA VARGŠAMS

Padėkos dienos savaitę Clevelando Šv. Jurgio parapijos Šalpos centras pirmadienį ir antradienį išdalino 266 krepšius maisto 221 šeimai, kurias sudarė 601 asmuo iš parapijos apylinkės.

Šalpos centrui vėl bus reikalingi talkininkai, kurie padėtų išdalinti maistą prieš Kalėdas, š.m. gruodžio 19 ir 21 d. Galintieji padėti, prašomi kreiptis į kleboną kun. J. Bacevičių arba į Virginiją Rubinski.

Šalpos centras visados mieliai priima aukas pinigais, maisto konservus arba tinkamus dėvėti drabužius. Dovanas galite atgabenti Šv. Jurgio bažnyčion bet kuri savaitgalį. Parapija dėkoja dosniems rėmėjams ir visiems talkininkams. Ger. J.

RELIGINĖS KNYGOS

Clevelando šv. Jurgio parapijoje galima gauti tris anglų kalba knygas: Fireside

atlanta

IMPORT-EXPORT Inc.

2719 West 71th Street, Chicago, IL 60629

Tel. (312) 434-2121 1-800-775-SEND

SKOKIE, CLEVELAND, ST. PETE BEACH, NEW YORK, DETROIT, GRAND RAPIDS, KALAMAZOO, BALTIMORE, PITTSBURGH, HOT SPRINGS, ST. LOUIS, ROCHESTER,

Pristatome siuntinius į namus

Jūsų giminėms Lietuvoje, Latvijoje, Rusijoje, Ukrainoje, Baltarusijoje.

Skubiems siuntiniams: AIR CARGO Amerikietiško maisto siuntiniai.

Pratęsiame vizas, ruošiamo iškvietimus. Persiunčiame pinigų doleriais.

Visos paslaugos atliekamos greitai ir pigiai.

Clevelando skyriaus tel.: 481-0011

639 East 185 th Street • Cleveland, OH

Iš anksto susitarus, paskambinant į

Atlantos Clevelando skyrių, Jūsų namuose galime paruošti ir priimti siuntinius į Lietuvą.

JAKUBS AND SON

Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Keneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185 th Street, Cleveland, Ohio 44119

Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje. Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Federal Savings Bank

PRAŠAU APLANKYTI MŪSŲ BANKĄ

HOME FEDERAL didžiuojasi būdama dalis jūsų apylinkės

Nuo 1911, HOME FEDERAL padėjo tokioms šeimoms kaip jūsų gauti geromis sąlygomis paskolas ir patarnavimus finansinėse operacijose.

HOME FEDERAL siūlo šiuos patarnavimus:

- Aukštas palūkanas už santaupas
- Čekių santaupas
- Namų paskolas
- Paskolos namų remontams
- ir kitas paskolas labai palankiomis sąlygomis.

HOME Federal Savings Bank

798 East 185th Street, Cleveland, Ohio

Darbo valandos:

Pirmadienio – ketvirtadienio	9:00 – 4:00
Penktadienį	9:00 – 6:00
Šeštadienį	9:00 – 2:00

Telefonas 348 - 8809

Rose Marie Balogh, Branch Manager

FDIC INSURED

EQUAL HOUSING LENDER

1995 M.

• KOVO 5 d. Šv. Jurgio parapijos šimtmečio sukakties šventės tęsinys šv. Mišias celebruoja vyskupas James Quinn 10:30 ryto šv. Jurgio parapijoje.

• KOVO 11 d. "ŽAIBO DIENOS 1995", metinis vakaras, Loterija "RESERVE RAFFLE", ECT., Lietuvių Namuose. Sportinė programa – Dievo Motinos parapijos salėje

• BIRŽELIO 4 d. Šv. Jurgio parapijos šimtmečio sukakties iškilmių uždarymas. Šv. Mišias celebruoja vyskupas Anthony Pilla 10:30 ryto šv. Jurgio parapijoje.

• GEGUŽĖS 19, 20 ir 21 d.d., 45-sios Š. Amerikos Lietuvių Sporto Metinės Žaidynės Clevelande. Rengia LSK Žaibas

Family Edition Holy Bible, The Catechism of Catholic Church, ir Popiežiaus Jono Pauliaus II-jo naujausia knyga – Crossing the Threshold of Hope. Jos gaunamos su 25% nuolaida. Informacijai arba su užsakymais kreiptis į kleboniją. Ger. J.

PARENGIMAI**1994 M.**

• GRUODŽIO 4 d., SLA 14 kuopos narių metinis susirinkimas šaukiamas gruodžio 4 d., sekmadienį, 12:00 val. Lietuvių Namuose. Bus svarstomi svarbūs reikalai ir renkama valdyba.

• GRUODŽIO 10 d. Susikau-pimo diena-rekolekcijos įvyks šeštadienį, gruodžio 10 d. Dievo Motinos parapijos svetainėje. Rekolekcijų vadovas – kun. J. Vaišnys, S.J. iš Chicagos.

• GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios – Šv. Jurgio parapijos salėje pradž. 9:30 v.v.

• GRUODŽIO 25 d. Tradiciniai Kalėdiniai Jaunimo šokiai, Lietuvių Namuose.

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available – worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO E. EUROPE

passports • visas
prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY FOR OVER
35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 **481-6677**

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį
ir ketvirtadienį ----- 9:00 v.r. – 4:00 p.p.
penktadienį ----- 9:00 v.r. – 6:00 p.p.
šeštadienį ----- 9:00 v.r. – 12:00 p.p.
sekmadienį parapijoje --- 11:00 v.r. – 12:00 p.p.

Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000

MATAS REALTORS

NORMLS

Broker **RITA MATAS** – G.R.I. – state certified
real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH. 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS – teisinis patarėjas

DIRVA

LIKIMO VORATINKLIUOS

Sentencijos apie žmogaus buitį

BALYS AUGINAS

Žmogaus gyvenimo amžius retai kada pasiekia šimtinės. O tačiau jis savyje talpina tūkstantmetį sielvartą.

Mei Sheng (kiniečių poetas, gyv. I a. pr. Kr. gimimą)

Ak, tas laikas –
Kaip geras dailidė –
Kala karstą –
Likiminę skrynią –

ŽMOGUS panašus į vinį: jį kala gyvenimo monotonijos kūjis, lenkia pareigos ir nesekmės. Sielvarto rūdžių graužiamas, jis rūdija ir, netekęs gyvybės plieno, lūžta – kaip ir vinis –

METAMS bėgant, žmogus darosi gudresnis, bet ne geresnis. –

LAIMĖ yra kaip gėrimas: juo daugiau geri, tuo daugiau nori. Užtat daug žmonių šiame pasaulyje yra nelaimingai pasigėrę laime. –

GYVENIMAS susideda ne iš to, ką sakome, bet ką darome. Žmogaus darbai yra jo gyvenimo pastatas. Ir gyvenimo misterija mums spindi žmonių veiduose: kai moteris žvelgia į kūdikio veidą, ar vyras tiria mirusio draugo suakmenėjusius bruožus. –

ŽMOGUS visada kovojo prieš savęs pažeminimą. Tokių grumtynių dėl laisvės ir egzistencijos, turbūt, niekur kitur nėra kaip ant mūsų planetos! –

TIESA apie žmogų guli jo viduje: tai, ką jis slepia, ką jis vengia parodyti. O visa, ką jis nuduoda – nėra tikrasis jo veidas. –

MIRTIS – laiko vėtra. Laikas skina medį pilną pumpurų, laikas nulaužia saulėlydžio saulę karšantį medį. Laikas nušluoja ir žmogaus likiminį voratinklį, lengvai siūbuojantį ant gyvenimo laikrodžio –

JEI nori pamatyti tikrąjį žmogaus veidą, pastatyk jį prieš liūto nasrus. Mat, liūtas, kaip ir visi laukiniai žvėrys, turi labai gerą uoslę ir atskiria drąsuolio ir bailio kvapą! –

POETAİ yra mirtingi, tik ju žodžiai žydi kaip nevystančios gėlės –

BRANGINK kiekvieną gyvenimo sekundę, nes iš jų yra supintas tavo gyvenimo vainikas

KODEL trokštame to, ko neturime, siekiame tai, ko nepasiekiamo? –

KAIP dažnai girdime skundus, kad gyvenime ieškome tik gražių ir kilnių dalykų. Deja, daugelis, įtempę akis į tolumą, nepastebi savo kelyje grožio gėlių, jas mindydami praeina grožio nepastebėję... –

NE visada iš širdies išėję žodžiai patenka į kito širdį! –

ŽMONIŠKA laimė: koks lėkštas kai kurių žmonių jos esmės supratimas

TAM tikri medžiai auga tam tikroje dirvoje ir šakojasi, lapoja tik jiems būdingu būdu, leidžia atžalas, žydi tik tam tikrame klimato.

Yra ir tokių žmonių –

PLIENAS bandomas ugnimi, o žmogus – pinigais. Stiprus žmogus pasirenka išliekančias vertybes, o "popierinės valios" žmogus dažnai netenka visų dvasinių ypatybių, kurios jį padaro žmogumi. –

NE visi filosofai yra poetai, bet daugelis poetų savo kūrinuose sprendžia likimines žmogaus būties problemas –

MINTYS gimsta staiga ir netikėtai ir yra tarsi gėlės, kurios puošia mūsų gyvenimo taką –

Ir šias sentencijas baigsime ką tik gimusiu eksprontu:

VIENAM gyvenimas lyg pasaka –

Kitam tiktai skaudi kančia! –

Vienam lemtis į galvą trenkia pasaga,

O kito dienos šviesios, naktimis

Jam šviečia žydinti delčia! –

PADĖKA

A.†A.

JONUI ČIUBERKIUI,

Mylimam vyrui, tėvui ir seneliui iškeliavus į amžinąjį gyvenimą, 1994 m. spalio mėn. 20 d., reiškiame širdingą padėką visiems pasidalinusiems skausmu su mumis. Ypatingai dėkojame kun. klebonui Gediminui Kijauskui už atnašautas gedulingas šv. Mišias, maldas koplyčioje ir kapinėse. Dėkojame Aldonai Stempužienei už jausmingą palydą giesmėmis. Už atsisveikinimo žodžius dėkojame Aurelijai Balašaitienei, Andriui Mackevičiui, Jurgiui Malskiui, Algiui Matulioniui, dr. Anicetui Bundoniui. Dėkojame karsto nešėjams, ir taip pat Jakubs & Son laidotuvių namams už rūpestingą patarnavimą.

Dėkojame Angelei ir Vytautui Staškams už nepailstamą paguodą ir globą, pradedant nuo pirmųjų skaudžiausiųjų minučių, Andriui Mackevičiui už visakeriopą rūpestį ir pagalbą.

Dėkojame visiems apsilankiusiems koplyčioje ir dalyvavusiems laidotuvėse, už įvairiais būdais išreikštą užuojautą. Už užsakytas šv. Mišias, už aukas Lietuvos Politinių Kalinių Sąjungai, už gėles, už stiprinančias mintis, išreikštas žodžiu, raštu ir staipsniuose spaudoje. Kiekvienas rankos paspaudimas padeda mums pereiti iš tamsumos į šviesą.

*Liūdinti žmona Regina,
dukterys Danutė ir Ilona,
sūnus Arūnas,
žentai Jonas ir David,
anūkai Aukšė, Jonas,
Paulius ir Kristina*

A.†A.

Architektui

EDUARDUI KERSNAUSKUI

iškeliavus amžinybėn, reiškiame gilią užuojautą jo dukrai NIJOLEI

*Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos
parapija ir jos Komitetas*

A.A.

VALERIJAİ VAIČAITIENEI

mirus, vyrą KOSTĄ, mūsų skyriaus mielą narį, dukrą VIRGINIJĄ, sūnų Prof. Dr. RIMĄ, marčią AUKSĘ, anūkes RIMĄ ir KRISTĄ ir visus artimuosius, nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime

*Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos
St. Petersburg Skyriaus
Valdyba ir nariai*

A. A.

Kunigui JONUI KAUŠYLAI

Lietuvoje mirus, jo seseriai LEOKADIJAI BALIENEI ir jos šeimai, reiškiame nuoširdžią užuojautą

*Alberta Vaitėnienė
Raminta Vaitėnaitė Jacobs*

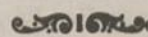
IEŠKO GIMINIŲ

Ieškomi Kostas Šimas (Shimas), sūnus Apolinaro ir trys seserys, viena iš jų Einikis (Šimaitė). Jie visi yra gimę Lietuvoje, Ramongaliuose, Biržų apskr., netoli nuo Vabalninko. Vėliau jie apsigyveno Jelgavos miestelyje, Latvijoje. Apie 1910 metais Kostas Šimas emigravo į JAV ir apsigyveno Boston, MA. Vėliau persikėlė į Clevelandą OH ir neužilgo atsikvietė tris savo seseris iš Lietuvos. Ryšys su jais nutrūko prieš II-jį pasaulinį karą.

Jeigu kas žinote apie Kosta Šimą bei jo seseris ir jų šeimas, malonėkite pranešti:

Aurimas Šimas
118 E. 19th Street
Linden, NJ 07036

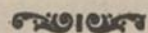
arba skambinkite telefonu
1-908-862-2246

PASKUTINĖ PROGA ĮSIGYTI:

1. Encyclopedia Lituanica, kompletas 6 tomų;
2. Vinco Krėvės raštai, 6 tomų;
3. Lietuvių enciklopedija, pavieniai tomai ir kiti Lietuvių Enciklopedijos leidyklos leidiniai (gaunami ir "Drauge").

Kreiptis: J.Kapočius, P.O. Box 752, Cotuit, MA 02635, tel. 508-428-6991.

BALYS AUGINAS

Poezijos knyga

METAFORŲ SMUKAS

Apie ją rašė:

DIRVA – Paskutinis knygos puslapis. Jį užverti ir klausai. Tylu. O tu girdi METAFORŲ SMUKO melodiją. Ir žodžius: Klajūno spyglį iš paukščio ilgesio dainos išrauk!

(V. Kavaliūnas)

TEV. ŽIBURIAI – Augino poezijos tematikos apimtis nepaprastai plati. Knyga teikia dvasinę atgaivą ir estetinį pasigėrėjimą –

(A.M. Balašaitienė)

DIRVA – Vaizdingumas yra neatskiriama poeto B. Augino prigimtinė savybė, būdinga jam. Poetas buvo savo tėvynės žemės pranašas. Laikas parodė, kad Lietuva pabudo. Pranašystė buvo tikra.

(K. Barėnas)

KNYGA GAUNAMA DIRVOJE

Kaina 12 dol. Siunčiant
paštu – 14 dol.

★★★★★

*NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ*